

מזל התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגד"ק שליט"א

בני ברק - אלעד

שנה י"ג גליון תר"א

כי תשא - פרה

י"ח אדר תשס"ט

ילך נא ה' בקרבינו כי עם קשה עורף הוא

עלם צעיר ומחונן אשר כל מעדני עולם לא נחסרו ממנו, מעולם לא ראה כפר, ולא ידע את צורת חייהם של אנשי הכפר, ואפילו לא ראה מעולם את חוקי הטבע וזריעה צמיחה ופריחה, והנה קרה פעם שאביו של עלם זה נסע איתו לעיר אחרת, ובדרכם עמדו לנוח בכפר קטן, והבן, בן הדרך התענג מאוד לראות פלאי הטבע, שדות ועמקים אשר יעטפו בר, ועניו לא שבעו מלראות יפי הטבע.

וישא עיניו וירא והנה איכר אחד מייצר כף מפיסת עץ פשוטה, השתומם העלם על המלאכה הזאת מאד, ושאל את האיכר אם יאות למכור לו את הכף, ובאיזה מחיר, ענהו האיכר כי מחיר הכף הוא ג' פרוטות, השתומם בן הדרך על המחיר הזול של הכף, ושאל את האיכר אם באפשרותו לעשות הרבה כפות כאלה, והשיב לו הן, אמר בן הדרך להאיכר: "מייעץ אני לך כי תעשה כאלפיים כפות כאלה ותביאם לעיר הגדולה, והנני בטוח כי שם יהיו הרבה קופצים על כפות כאלה".

הסכים האיכר להצעת בן הדרך הצעיר והביא להעיר הגדולה אלפיים כפות עץ, עמד האיכר עם סחורתו על יד חצר המלכות, ברחובות שבהם גרים עשירי העיר, אולם אין קונה לכפות שלו, ויחר לו מאד על אשר נשמע לעצת הצעיר הזה, וסבר כי חפץ להתל בו, והנה אחרי עמדו שם כל היום מבלי למכור אפילו כף אחת, התקרב אליו לפנות ערב הצעיר שיעץ לו לבא עם הכפות אלה לעיר הגדולה, צעק עליו האיכר: מדוע רמיתני, הנה אנכי עומד כאן כל היום מן הבוקר ועד עתה, ואין מי שיכוא ויקנה ממני את סחורתי, את הכפות, שאתה אמרת שיהיו הרבה קופצים עליהם.

ענהו הצעיר: אתה בעצמך אשם בכל זה, למה באת לכאן, לרחובות העשירים, למכור את כפות העץ שלך, כאן בשכונת העשירים אפילו השפחות משתמשות בכפות כסף, ולכן במקום הזה לא יקנה ממך איש כפות עץ, עליך ללכת לשכונות של עניי העם ורחובותיהם, שם יהיו הרבה קופצים על סחורותיך כאשר אמרתי לך, בוא עמי לרחובות העניים ושם תמכור את סחורתך מהר, וכך הוה, הוא הלך עם הצעיר לרחובות שגרים שם עניים ומיד מכר את כל הכפות שהביא.

והנמשל מובן, דהנה הקב"ה הוא קל רחום וחנון והוא חפץ לגמול חסד עם כל אחד ואחד, אולם המלאכים בשמים הרי אינם זקוקים לכך, להם אין יצר הרע וקשיות עורף שיצטרכו מחילה וכפרה, גמילות חסדים וכדומה, לכן אמר משה רבינו: "ילך נא ד' בקרבינו כי עם קשה עורף הוא" - כאן יש הרבה "קונים", כאן מחכים כולם לסחורה זו של "וסלחת לעווננו ולחטאתינו ונחלתנו".

חובן העניינים

לקח טוב.....עמוד ב'

שבת בשבתו.....עמוד ג'

דבש תמרים.....עמוד ה'

בשפתי צדיקים.....עמוד ו'

פרפראות לחכמה.....עמוד ז'

וודרשת וחקרת.....עמוד ח'

חוקים להורותם.....עמוד ט'

הילולא דצדיקא.....עמוד י'

דבר בעתו.....עמוד י"ג

משולחן מלכים.....עמוד י"ד

להכנסת מודעות, ברכות מזל טוב,

הנצחת שם, לעילוי נשמת

ולכל שאר עניני המערכת

הארות והערות וכדו'

אפשר לפנות

להר"ר יושע פאליק שווארץ הי"ו

011-972-527617061

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים ע"ד מוסר וחסידות נאמרים

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם וגו'. לשון 'הסרון', הכלל שיראה אדם את עצמו, כאשר הוא באמת עדיין לא התחיל לעבוד את ה', וזה הוא באיזה מדרגה, אבל כשעולה ח"ו על דעת האדם שהוא עובד את ה', אז בוודאי אינו משיג כלל שום בחינה מעבודת הכבוד ברוך הוא, וזה הרמז בפסוק "כי תשא את ראש בני ישראל" להעלות אותם על איזה מדרגה, אז העיקר הוא "לפקדיהם" לשון 'הסרון', מלשון (שמואל א', כ, כה) ויפקד מקום דוד, שידעו באמת הפקדון שלהם, שהוא ההסרון, שעדיין לא השיגו כלום בעבודת הכבוד ברוך הוא, וזה הרמז בפסוק "ונתנו איש כופר נפשו לה'", כופר לשון 'דביקות', מלשון (בראשית ו, יד) וכפרת אותו מכית ומחויץ בכופר, אימתי הוא דבוק בה', "בפקוד אותם" כשיודע האדם ההסרון שלו, אז הוא דבוק בה' (קדושת לוי)

☆

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם. אין עומדין להתפלל אלא מתוך כוונת ראש להבין הלא כתיב ויגבה לבו בדרכי ה', והאיד יאמרו רבותינו ז"ל להתפלל בהרגשת כובד המות, אך העניין הוא, כי עיקר הדבר תלוי המות, כמאמר גופא בתר רישא גירא, אם כמוחו ומחשבתו רק ביראת השם כל היום, אזי בניקל הוא להתפלל בלי מחשבות זרות, אך מי שאינו שומר מחשבתו ומוחו, יש לו מבבלים בתוך תפלתו, לכן צריך קודם תפלתו לשים לב על הכובד שמרגיש במוחו, ויעשה תשובה במוחו לקבל על עצמו שיחזיק את מוחו תמיד, ואז יכול לעמוד ולהתפלל אחר כך בבחינת ויגבה לבו בדרכי ה', בהרגשת רוממות אל, וזהו כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם מלשון הסרון כמאמר הכתוב לא נפקד ממנו איש, דהיינו מה שהוא פגם והסרון במוחו, ישא אותו על ידי הכנסת תשובה במוחו, ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד

אותם, דהיינו שמה שיהיו בבחינת הסרון הוא שיהיה לו תיקון, וכן בכל שעה ושעה אחר שהסיד דעתו מה יחזור מיד לאחורו וישוב בתשובה שלימה. (לקוטי תורה)

☆

ורצנו אחרן ובניו וגו' בבואם אל אוהל מועד וגו'. הנה הענין שהיו צריכים לקדש ידיהם ורגליהם בבואם אל אוהל מועד, או בגשתם אל המזבח יש לומר שהוא לרמז למבילה לתורה ותפילה, "בבואם אל אוהל מועד" רומז לתורה, "ובגשתם אל המזבח" רמז לתפילה, שהוא מקום תפילה.

☆

ויאמר הראני נא את כבודך. פעם אחת אמר הר"ק ר' אורי פערעליסקער זי"ע מה זה שכתוב הראני נא את כבודך, ואחר הי"ג מדות כתוב וימחר משה ויקוד ארצה, קשה מאי המהירות, הנה ידוע שמשה שושבינא דמלכא הוי, ומדרך השושבינא אשר משבח את החתן לפני הכלה, והכלה לפני החתן, וכביכול שיבח את כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא באמרו בהם גוי אחד וכו', אמר להקדוש ברוך הוא הראני נא את כבודך דהיינו את לבושך, דר' יוחנן קארי למאני מכבודותא, פירוש הלבושים שלך, כי הקדוש ברוך הוא בעצמו אי אפשר להשיג, וקרא לפני הי"ג מדות הקדושים שמתלבש בהם, וכאשר ראה משה רבינו ע"ה גדולת המלך, נבהל מאוד שלא יאמר לו הראני גדולת הכנסת ישראל היא הכלה, לזה מיד וימחר משה ויקוד ארצה וכו' כאומר היחוס שלנו הוא שאנו משפילים ומכניעים עצמנו לארץ לפני כסא כבודך, והיחוס שלך הוא מדת אין. (ספרן של צדיקים)

☆

והנתי את אשר אחזן. רצה לומר כי התפילה שאנו מתפללים ומכוונים לה, אין זה כי אם בתשועת הכבוד, ועל ידי תפילתינו הוא ממלא משאלותינו, הרי טובה כפולה ומכופלת למקום עלינו, שהוא

המושע שנכוין לבנו בתפלה, וגם ממלא משאלותינו, וזהו כוונת הכתוב "והנתי", ר"ל מה שאני שומע תפילתם וממלא משאלותם, היא חנינה "את אשר אחזן" כבר, דהיינו שיכוין להתפלל, הרי שכל כוונת לבינו בתפלה, גם זה ה' אמר ותחי, וגם ההכנעה קודם התפילה, והתשועה בחסדו הגדול לכל ישוב מלהתפלל, הכל עשה אלוקים בתשועתו לבאים לטהר.

(נועם מנדים)

☆

ה' קל רחום וחנון וגו'. ענין שלש עשרה מידות, הוא על דרך משל למלך שהיו לו פקידים וחילות, והיה לו ממונה להספיק להם הסיפוק של המלך, והממונה היה גב ויהיה שולח יד בכל מה שהגיע לו, והיה להמלך יום מיוחד שמבקש חשבון מאת הממונה, והיה הממונה מתיירא מאוד, כי היה ידוע בעצמו שיש לו שונאים הרבה, ומה עשה הממונה נפל לפני הפקידים וחילות, והפציר בהם מאוד, ואמר להם האמת הוא שאני גב, אך מי יודע שאם המלך יקח ממונה אחר אם יהא טוב ממני, ואותי אתם מכירים בטוב, והנמשל מובן מאליו, שישאר מפרנסין לאביהם שבשמים, ונתנינו עוז לפמליא של הקדושה, כי כשאנו חוטאים אנו פוגמין במידותיו ית', והמידות הם המקטרגים, ואנו מתפללין ומבקשין מהמידות שימליצו בעדינו, כי מי יודע שאחרים יהיו טובים מאתנו.

☆

ונקה לא ינקה. יש לומר דהאדם צריך לעבוד את ה' ולהוסיף תמיד בעבודתו ית"ש כאילו לא תיקן עוד כלום, וזה "לא ינקה" מלשון (ספחים כב) יצא פלוני נקי מנכסיו, היינו שאינו מנקה את עצמו כאילו לא תיקן עוד כלום, וזה פירש הכתוב "ונקה" שהשית מנקה ומוחל עונות ישראל, לאיש כזה אשר לא "ינקה" את עצמו, ועל ידי זה הוא מוסף בעבודתו. (זכרון שמואל)

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

עיקר הרמת קרן ישראל נעשה בשבת

כי תשא את ראש בני ישראל וגו', איתא בגמ' (בבא בתרא י"ג ע"ב) אמר משה לפני הקב"ה במה תרום קרן ישראל אמר לו בכי תשא, תשא עם הכולל בגימטריא שב"ת, את ראש פי' איתות שאחר רא"ש הם גם כן שב"ת, אלו ב' שבתות שאלמלי ישראל משמרין מיד נגאלין כמאחז"ל (שבת ק"ח ע"ב) שבת, קודש הוא עיקר הרמת קרן ישראל.

(צמח צדיק)

מכפר על כל החטאים

כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם, במדרש אמר ר' אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע במה תרום את קרן ישראל אמר הקב"ה בכי תשא, ונ"ל דהנה איתא בס' צמח ד' לצבי לפרש מה שאמר קין לפני הקב"ה גדול עוני מנשוא, ואמר השית"ב הלא אם תטיב שא"ת עפ"י דאמרין כל השומר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחלין לו, ע"כ אמר לו הקב"ה הלא אם אתה רוצה להיטיב שא"ת, ר"ת א'ת ש'בתותי תשמור, כי ש"ק מכפר על הכל ע"ש, וזה שאמר משה רבינו ע"ה רבש"ע אם ישראל יחטאו לפניך במה תשא את קרנם, א"ל בבי תשא ור"ל הדבר תלוי בך אם תשא את רשם ותוהרים על השבת, וזהו תשא ר"ת ש'בת א"ם תשמור, או א'ת ש'בתותי תשמור, וזהו לפקדיהם, ר"ל לחסרונם וגם הוא לשון חט, וזהו לפקדיהם היינו על כל חטאותם יתקן שמירת שבת. (יביד הזה)

יש בה השראת השכינה כמו בביהמ"ק

אך את שבתותי תשמור, איתא בגמ' מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבט שמה וכו', יבואר עפ"י הגמ' יכול יהיה בנין ביהמ"ק דוחה שבת ת"ל אך כו' לכאורה תמוה איך יעלה על הדעת שיהיה בנין ביהמ"ק דוחה שבת, לפי הידוע שהמשכן נגמר פעולתו בחודש כסליו והקימו אותו ברו"ח ניסן ומה היה להם למחר לבנותו בשבת, אכן יבואר עפ"י מ"ש כי עיקר בית המקדש שיהיה השראת השכינה בתוכו כמ"ש ושכנתי בתוכם, לזה היה ס"ד שיהיה דוחה שבת, ת"ל אך לשון מיעוט, פי' שגם עתה בזמן הגלות השכינה שורה בתוכינו, כמו בזמן הבית בימי החול, אך לגודל ההשראה שהיה ביום השבת אנו מחכים לגאולה שלימה ב"ב, וז"ל מתנה טובה יש לי בבית גנזי, שנגזר ביהמ"ק, אעפ"כ יש לנו מתנה טובה ושבט שמה שיש בו ג"כ השראת הקדושה. (תפארת שלמה)

להמשיך תמיד מחשבות קדושות של שבת

לחשוב מחשבות לעשות בזה ובכסף ובנחושות, דהנה צריך האדם לטהר מחשבותיו, בפרט בשבת צריך ליהרר בזה, ולכן נקרא הת"ש שבת, כי הוא תמיד במחשבות טהורות, ולזה אנו מזכירין בכל יום היום יום וכו' בשבת, כדי להמשיך מחשבות קדושות מאור השבת. וזה פי' הכתוב לחשוב מחשבות, דהיינו

שיחשוב תמיד שימשיך על עצמו מוחשבת מורה על תיבת מחשבות, [מחשבת היינו מוח שבת], ועי"ז יהי' כל עשיותיו לשם שמים, אפילו עניני משא ומתן שלו, וז"פ לעשות בזה ובכסף ובנחושות, מרומז על משא ומתן.

(אור לשמים)

המחלל שבת נידון בסקילה מדה כנגד מדה

ששת ימים וגו' כל העושה מלאכה ביום השבת וגו' ה' יכול לקצר ולכתוב כל העשה בו מלאכה, רק הש"י דן מדה כנגד מדה כי יום השבת נקרא על שם השביתה אשר נהר סמבטיון בוריקת אבניו, יזכיר שנח בשבת, היינו ביום השביתה, לזה כל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת בסקילה.

(אור למאיר)

המחלל שבת נכרת נפשו משורשה

מחלליה מות יומת כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה, והקשה הקוה"ט הרבי ר' ברוך ז"ע ממעוזבו הלא קי"ל דפיקוח נפש דוחה שבת, ומדוע יהרגו על חילול שבת, ואמר לתרץ זה ע"פ הידוע שאם אדם מחלל שבת אזי נכרתה הנפש משורשה וא"כ גברא קטילא הוא ומותרים להרגו, וזהו"כ מחללי' מות יומת, וא"ת הלא פיק"נ דוחה שבת, לזה אמר כי כל העושה בו מלאכה ונכרתה הנפש הוה מקרב עמי' ר"ל משורשי א"כ הוא חשיב כגברא קטילא, ולכן מות יומת כי אין כאן פקו"נ.

(אילנא דחיי)

מרע"ה מחזיר בשבת הכתרים של מעשה ונשמע

ומשה יקח את האהל, ופירש רש"י יקח לשון הוזה וכו', ואפשר לומר שרומז על מה שדרשו חז"ל במסכת שבת (פ"ה פ"א) דאית הכתרים שנאבדו מישאל על ידי אותו מעשה כולן זכה משה ונטל שנאמר וינצלנו בני ישראל וסמך ליה ומשה יקח את האהל, ואיתא באגרא דכלה פרשת ויקהל בשם החדש לאברהם דבכל ערב שבת בלילה מחזיר משה הכתרים של ישראל להם, עד כאן, ואפשר לומר שלזה קאמר יק"ח לשון הוזה שהיא ענין תמיד, דבכל ערב שבת מחזיר להם לישראל ואחר שבת נוטל מהם.

(ביאתא)

משה עלה בשבת כיון דהוא עת רחמים

ברש"י דעלייתו של משה לבקש רחמים היה ב"ט בתמוז, עיין שו"ת זכרון יצחק בחידושי תורה (תשא דף כ' ט"ב אות ז) שתרץ בזה הלשון (לעיל ל"ב ב) ויהי ממחרת ועתה אעלה אל ה' אולי אכפרה, יש לדקדק הלשון ועתה, רק דיום שבת קודש מוכן לעת רצון, ומהאי טעמא איתא בשבת (י"א) הנכנס לבקר את החולה אומר יכולה היא שתרחם ורצה לומר שהיום גורם לרחמים, ובשבת (פ"א) לרבי יוסי ב' ניתנה תורה היה אז ראש חודש סיון בשבת, ולסדר החדשים דסיון מלא י"ט בתמוז בשבת, וזה שאמר ועתה בשבת דהו עת רחמים אעלה אלי אכפר.

(פדס יוסף)

תודה וקול זמרה

י'עלה ויבוא ויגיע ברכת מזל טוב חמה ולבבית ורב ברכות והודאות עד בלי די
הן וחסד יתן ה' אל כבוד ידידיו וידיד נפש כל חי החשוב והמרומום והמשובח
זמין כל עבדיתיה יומם ולילה למען הכלל והפרט במידותיו המסולאים בפז
קרוב לכל קוראיו ובמיוחד משליך עצמו מנגד את קרן מוסדותינו לרומם ולחזק
אדוק ומסור בלב ונפש לעשות רצון צדיק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ל' יאתה התודה והתהילה בהצלת מוסדותינו ודואג תמיד לכל יחסר המזג כל

האי גברא יקירא, עושה חסד לאלפים תדירא, רוח החיים דקהל'תינו המעטירה,
נודע לעוז ולתפארה, מרבה להיטיב לזולת חשיבה באורה, ומופלג ביראה טהורה,

הרה"ח ר' יחזקאל ראטער שליט"א

חבר הנהלת מוסדותינו - מנהל כולל עצי חיים

לראגל תת ה' שמחה באהליו בחולדת בנו נ"ו למ"ט

וצרופה בזה ברכתינו, מעומק לבבינו, שזכותו של רמח"ק מייסד מוסדותינו, יעמוד לימין
ידידנו, להתברך בכל ברכא דנפישא, בשכר עמלו בהרחבת גבולי הקהילה, וישפע לו אושר
ועושר במידה מרובה וגחשה, ויזכה להרבות ולהיטיב בפעולותיו הנמרצות למען המוסדות,
ובמעשיו הטובים להרמת קרן התורה והחסידות, וזכות הרבים יגן בעדו ובעד ביתו,
ותעמוד לעד צדקתו, ותמיד נספר תהלתו.

החותמים למען שמו באהבה ובהודאה

משה חיים ווייס, מנכ"ל

יוסף יהושע גרין, יצחק ברוך אילאוויטש, גרשון בך,
פסח ראטה, יקותיאל יצחק בראך, צבי יודא ווייס

דבש תמרים

פנינו יקרים, מבאר הפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים

כי תשא את ראש בני ישראל וגוי זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש. איתא בגמ' (ב"ב י) א"ר אבהו אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע במה תרום קרן ישראל א"ל כבי תשא. וצריך ביאור, וגל"פ עפ"י מ"ש במדרש (ילקוט ראובני) שהי קטרוג גדול על ישראל בקריעת ים סוף, שמתן ס"מ ושר של מצרים הללו עובדי ע"ז והללו וכו', ומבואר בדברי רז"ל שניצולו ישראל ע"ש זכות העתיד שעתידים לקבל התורה והמצוות משא"כ המצרים, ובטלה טענת מה בין אלו לאלו, עוד יש הבדל רב ביניהם לסתור טענת בין אלו לאלו, עפ"י דאיתא במכילתא (פרשת משפטים) אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו, ר' ישמעאל אומר בא וראה רחמיו של מי שאמר והיה העולם וכו', שאדם קונה את עצמו בממון מידי שמים שנאמר כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם וכו', אומות העולם אין להם פדיון שנאמר (תהלים מ"ה) אם לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו, חביבין היו ישראל המאמינים בהקב"ה שנתן מצרים תחתיהן כפרה תחת נפשותם שנאמר נתתי כפר מצרים עכ"ל המכילתא, ומבואר בגמ' (ב"ב י) דזכות הצדקה אינו אלא לישראל, ודרשו כן מן הפסוק (משלי י"ה) צדקה תרום גוי אלא ישראל, דכתיב ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ, וחסד לאומים חמאת כל צדקה וחסד שאומות עובדי כוכבים עושים חמא הוא להם, ובפרשת דרכים (דנח י"ה) האריך לבאר דמצות הצדקה אינו אלא בישראל למען שנקראו בנים למקום, אבל אומות העולם שהם עבדים חמא הוא להם עפ"י.

יתבאר דברי הגמ' במה תרום קרן ישראל, כבי תשא (פי' רש"י אם באת לשאת ראשם בהנבחה קח מום כופר לצדקה עכ"ל הגמ'), והצדקה הוי כופר נפש להצילם מן הקטרוג והכל"י ח"ו, וכמו"כ השקלים הם כופר נפשם להי שהיו ישראל חייבים להשמים לסיבת עון העגל, וע"י השקלים בצירוף התשובה ניצולים מן הקטרוג, ולכן קאמר במה תרום קרן ישראל דייקא שרק לישראל הוי הצדקה להצילם מן הכל"י ח"ו, משא"כ אומה"ע דלא מהני להו תשובה וגם צדקה חמא הוא להם. (דברי יוא"ל)

☆

כי תשא את ראש בני ישראל וגוי זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש, ואפ"ל עפ"י דמתאמר משמיה דק"ו הרחיק הרבי ר' זושא ז"ע כי מעולם לא ראה מלאך שנברא מעבירה של ישראל שיהיה שלם בכל איבריו כי אם בלא ראש או בלא יד ורגל וכדומה, כי איש הישראלי אפילו בשעת מעשה העבירה כואב בלבו וגאנח כאמרם ז"ל רשעים מלאים חרטה וכו' נשברו אברי המלאך עכד"ק, והנה א"ז זללה"ה בישמח משה (פי' וישלח) כתב אחא דרשעים מלאים חרטה, כי החרטה והרהורי תשובה מועיל מחצה ומתכפר מחצית העבירה, עפ"י בדבריו, ולפי"ז מצאנו טעם נכון על מה שצוה ה' לתת כופר נפש מחצית השקל ולא שקל שלם שהרי גם מעשה עבירה אינה בשלימות כי מחצית העבירה כבר נתכפר ע"י חרטה והרהורי תשובה בשעת עשיית עבירה עצמה, וזה שדרשו בגמ' במה תרום קרן ישראל כבי תשא, כי

מפרשת מחצית השקל מוכרח דאף כאשר נכשלו בגמ' בחטא ופשע, אף מעשה עבירה בשלימות אלא נחסר ממנו תיכף מחצית החטא ע"י החרטה והרהורי תשובה ודבר זה מרומם קרנם ומורה על חשיבותם דאף בשעה שחוטאים הרי הם מלאי חרטה ותשובה. (ברך משה)

☆

כי תשא את ראש בני ישראל וגוי זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש. כבר האריכו בספרי קודש בטעם הדבר שצוה השי"ת לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, ואף אנן נימא סה מילתא, ונראה עפ"י דאיתא בגמ' אמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור, וכתב הרמ"ע מפאנו כי מטעם זה מועיל התשובה והודווי לכפר החטא מכה מודה בקנס ואח"כ באו עדים להעיד על החטא הרי הוא פטור, עכ"ל, אמנם כתב בעיר דוד כי באמת יש לעיין מדוע יש לחטא ופשע דין מודה בקנס ולא דין מודה בממון דחייב, אך אח"כ שבני ישראל נמשלים לצאן ובקר, וא"כ יש להם דין כשור תם שהזיק, כמ"ש ויעקב איש תם ותם משלם חצי נזק, ונקטינן פלגא נזקא קנסא, עפ"י בדבריו, וכעין זה יש לומר לגבי מצות מחצית השקל, כי מבואר בגמרא שמחצית השקל בא לכפר על עון העגל, ומעתה יש לומר כי מטעם זה צוה הקב"ה לתת מחצית השקל דוקא ולא שקל שלם לרמוז שהתשובה מהני ממעט שיש לנו דין שור תם שמשלם רק חצי נזק שהוא קנס, ועל כן מהני לנו תשובה דמודה בקנס פטור. (כ"ק מרן רבינו תה"ק שליט"א)

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו וזוגה מביקים

בשפתי צדיקים

כי תשא את ראש

סניגורין של ישראל הרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע אמר פעם בזה הלשון: רבונו של עולם מוכרח אתה למחול עוונותיהם של ישראל, ואם תשא חטאתם הרי טוב, ואם אין אזי אגלה הסוד שאתה הולך כביכול בתפילין פסולים חלילה, עפי"מ דאיתא בגמ' (ברכות ו:). תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו "מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", ואם אין אתה מוחל להם אין הם גוי אחד בארץ, ואז כביכול אין תפילין שלך כשרים.

ומיד שינה רבי לוי יצחק את קולו והמשיך בנעימה של תחנונים והתחטאות כבן לפני אביו רבונא דעלמא כולה לה אינך לומד מפשוט שבפשוטים אם הפיל בשוגג תפילין שלו לארץ, מה הוא עושה גוהן ארצה, מרים את התפילין ומנשקן בדבקות מנשיקות פיו ואינו מוצא לו נחמה במה שעשה, ואנחנו עמך ישראל, תפילין שלך, כי תפילין של מרי עלמא מה כתוב בהן "ומי כמך ישראל גוי אחד בארץ", ואתה רבון העולמים השלכת אותנו לארצות הגלות והגזירה, שחה קומתנו, וזה אלפיים שנה שאנו מתגוללים ברפש הגלות, רוצצים ונרמסים על ידי כל מיני שקצים ורמשים, ולא דין הוא, רבונו של עולם, שהגיעה עת דודים להקים מעפר דל ומאשפות להרים אביון, להרים את תפילין שלך - עמך ישראל - עם בו בחרת מכל המעים ולנשקם מנשיקות מפיר, להרים קרנם לגאלם משממונם וחורבנם.

ובהושענא רבה האחרון לימי חייו של הרה"ק מרוזין זי"ע אמר "הושע נא למען פארך" התלהב מאוד ואמר תפילין נקראים "פאר" כמו שאמר יחזקאל בן בוזי בנבואתו "פארך חבוש עליך" ותפילין של הקב"ה כתוב בהם "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", הושע נא, רבונו של עולם, "למען פארך", למען יתאמתו הדברים הכתובים ב"פאר" שלך בתפילין שלך, רחם נא על עם ישראל המוכה והמושפל עד עפר, הרם אותם מאפרם ושימם פאר להראשך ואמת את הדברים שלך הכתובים בתפילין שלך, "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ובזה פיי' בנו הרה"ק מסאדיגורא זי"ע דברי הגמ' בזמן שאדם מצטער שכינה מה אומרת "קלני מראשי קלני מזרועי" (חגיגה ט"ו) אין מגיע לו לאדם צער ויסורים אלא מפני החטא, ואם כן, כשאדם חוטא אין הקב"ה יכול לומר, "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ", וכמו"ש הרה"ק מבארדיטשוב שיש אז חלילה חשש לכשרות התפילין של הקב"ה ולכן השכינה אומרת "קלני מראשי קלני מזרועי" לרמוז ולהצביע על התפילין של יד ותפילין של ראש.

ואני העני פירשתי בה בשיר היחוד החרוז פארו עלי ופארי עלי, ר"ל בתפילין שלנו נכתב היחוד של שמו ית' ה' אחד, ובתפילין דמרי עלמא כתוב היחוד של ישראל ומי כעמך

ישראל גוי אחד, וזהו פארו עלי, ר"ל בתפילין שלנו כתוב השבח של השי"ת, ופארי עלי, בתפילין דמרי עלמא כתוב השבח שלנו, ועפי"ז נוכל לפרש הפסוק, כי תשא את ראש בני נוי ישראל לפקודיהם, פקודה הוא לשון חסרון, ר"ל אם תרצה ללמד זכות על ישראל ולהמליך טוב בעדם למחול ולישא עוונותיהם, את ראש, ר"ל ע"י התפילין של ראש דמרי עלמא תוכל ללמד זכות עליהם, וזאת תהיה המליצה, כי אם ח"ו לא תמחול עוונותיהם והחסרונות שלהם, אזי ח"ו יהיו התפילין פסולים. (רביד הזהב)

ואמלא אותו רוח אלוקים

לאחר פטירת הרה"ק המגיד מטשערנאביל זצוק"ל כשהתחיל בנו הרה"ק המגיד מטריסק זצוק"ל לנסוע נסיעותיו הקדושות על פני המדינה בעירות שונות, נסע פעם אחת דרך עיר טריסק, וכאשר ראה שם בצד העיר שיש מקום רפש ושיט ומים מקלחים שם תמיד, אמר פה אשב ואקבע דירתי, וכך הי' שבנה לו במקום הרפש והשיט חצר קדשו ובית מדרשו, וכמובן עלה לו בדמים יקרים פי כמה מאם הי' בונה על קרקע רגיל, והי' בעיני החסידים לפלא גדולה, אך שום איש לא העיז לשאלו על כך.

לימים כשהי' הרה"ק מטריסק בעיר קאוולע, פגש שם את דודו הרה"ק ר' יצחק מנעשכי זצוק"ל, ושאל הרה"ק מנעשכי מהרה"ק מטריסק מדוע עשה כדבר הזה לכלות ממון ישראל במקום הרפש והשיט, השיב לו הרה"ק מטריסק: הלא אתם שואלים מוכרח אני להשיבכם, הנה כשעשה בצלאל את המשכן כתיב ואמלא אותו רוח אלוקים בחכמה ובתבונה ובדעת וברש"י פי' שנתן לו הקב"ה רוח נבואה ורוח הקודש, וקשה למה הי' בצלאל צריך לרוח"ק למלאכתו, והי' די בזה שהוא אומן ועושה מעשה חרש ויכול לעשות המשכן כאשר נצטווה, אך הענין כך הוא כי בעת שנתנו בני ישראל נדבת לבם על מלאכת המשכן הי' ביניהם שלש כיתות, כת אחת שנתנו נדבתם בכל לבם לעשות נח"ר להבורא ית"ש וכל כוונתם הי' בלתי לה' לבדו, כת אחרת היתה שנתנו נדבתם כדי לקיים מצוות הבורא אבל הי' להם ג"כ פני' להתיהר, וכת שלישית שבאמת לא רצו כלל ליתן כך מצד ההכרח הי' צריכים ליתן, לכן בצלאל שהי' לו רוח הקודש לקח הנדבות מכת הראשונה שכוונתם היתה בלתי לה' לבדו ומהם עשה כלי המשכן שהם קדשי קדשים והשאר דברים עשה עם המעות שקיבל משאר הכתות.

וסיים הרה"ק מטריסק: כך הוא אצלנו אותם החסידים שנותנים לי מעות ככוונה רצויה מזה המעות אני בונה ביהמ"ד ושאר צרכי גבוה, והמעות שבא מאנשים בלא כוונה רצויה מעות כאלו אני נותן במקום הרפש והשיט.

(היחס מטשערנאביל)

מאמרים נחמדים ע"ד דרוש מיוסדים כפתור ופרח משווקים

פרפראות להכמה

המגיפה" ותיבת מחצית הוא חי - מת והאות צ' באמצע בא להורות שצדיק עומד באמצע שלא גיש המת אל החי אבל יש עוד אות צ' שמגין ומציל ומפסיק בין החי והמת והוא צדקה כדכתיב (תהלים פ"ה י"ד) "צדק לפניו יהלך" ולפי יש לפרש גם הפסוק (ישעיה כ"ז א') "הצדיק אבד ואין איש שם על לב" האות צ' אבד מן האמצע ואין מה שיפריד בין החי והמת ועם כל זאת אין איש שם על לב ואם תאמר בגלל זה אין שם לב משום שיש להם צ' אחר שיפריד וזה צדקה אבל "גם אנשי חסד נאספו" שגם אינם עושים, וזה שאמר הכתוב "כית שא את ראש" כשיסור הראש היינו הצדיק מה הוא העצה להנצל "ונתנו איש כופר נפשו" ליתן צדקה והוא יציל במקום הצדיק. (חות יאיר)

☆

בני ובין בני ישראל את העולם. יל"פ עפ"מ"ש בספר ליקוטי יהודה לפרש מאמרינו ישמח משה במתנת חלק וכו' ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת והקשה וכו' רק שמירת שבת כתוב בהן ותיקן דידוע מהמדרש (מדר' פמ"ז א') דבשעת חטא העגל פרחו האותיות מהלוחות ורק דיבור של שבת נשאר בהן וזהו ישמח משה וכו' וכתוב בהם שמירת שבת דייקא בשתי הלוחות שגם אח"כ נשארו האותיות של שמירת שבת בשלימותן, וזהו רמזו במאחז"ל (ר"ה כ"ג) זכור ושמור כדיבור אחד נאמר שנשארו מהדברות הראשונות, וכן רומז ע"ז בפסחים (דף ק"ח) שבת קביעא וקיימא (והטעם כי חטא העגל ה' אחר קבלת התורה ובוה קלקלו באותן ימים ע"כ פרחו האותיות אבל מצות שבת ממרה ניתנה (שבת פ"ז) וגם איתא שעוד במצרים שמרו השבת לכן לא ה' פגם העגל שייכו לזה ונשארו אותיות של שבת ולא פרחו) וזהו הפי' או"ת היא לעולם כלומר אותיות של שבת רשמן קביעא וקיימא בלוחות לעולם ע"כ כחן יפה לעשות את השבת לדורותם ברית עול"ם. (אלופי יהודה)

☆

אנא חטא העם חטא גדולה. וכבר מדקדקים בזה דהו"ל להקטין החטא, ונ"ל לומר עפ"מ"ש שאמרו בגמ' (פ' הדרין כ"ט) אין טוענין למסית, דהי' יכול לומר דברי הרב ודברי התלמיד דברי שומעים, וראיתי מכבר בכמה מקומות כי בע"ז לא אומרים דברי הרב ודברי התלמיד וכו' דהא מכחיש בהרב ומסית לעבוד אלוהים אחרים, והסברא נכונה, ולפי"ז י"ל דהקב"ה אמר למשה לך רד כי שיחת עמך ואי' במדרש (רבה מ"ב) למה ה' יחרה אפך בעמך שהי' משה טוען לה' שאמר לו שיחת עמך דהיינו עם משה שהוא הערב רב ואין יחרה אפך בעמך דהיינו ישראל שהם עם ה', אמנם עדיין קשה הלא נמשכו אח"כ כל ישראל אחרים, ומה זו השאלה למה יחרה אפך אבל משה טען כי היו ניסוטים מן הערב רב, אלא דדברי הרב ודברי התלמיד וכו' לזה אמר משה אנא חטא העם הו"ה דהיינו הערב רב חטא גדולה שהסיתו את ישראל, והיינו ויעשו להם לישראל אלוהי זהב והגדיל בזה חטא הערב רב והקטין חטא ישראל, כי בע"ז יש להם טענה שמסיתו. (כתב סופר)

כי תשא את ראש בני ישראל. איתא במדרש הה"ד רבים אמרים לנפשי אין ישועתה לו באלקים סלה ואתה ה' מגן בעדי כבדי ומרים ראשי וי"ל עפ"מ"ש דאיתא (ויק"ד ד') א"ר אלעזר שני אחד שאל את ר' יהושע בן קרחה כתיב בתורתכם אחרי רבים להטות אנו מרובים מכם מפני מה אין אתם משוין עמנו בע"ז, אמר לו יש לך בנים אמר לו הזכרתי צרתי אמר לו למה אמר לו הרבה בנים יש לי בשעה שהן יושבין על שולחני זה מברך לאלהי פלוני וזה מברך לאלהי פלוני ואינם עומדים משום עד שמפציען את מוחן אלו את אלו אמר לו ומשה אתה עמהן אמר לו לא אמר לו עד שאתה משה אותנו לך השוה את בניך נדחף והלך לו, והנה המפוי' תירצו שישראל מרוב חשיבותם הם דבר שבמניין ודבר שבמנין אפי' באלף לא בטיל, וז"ש "רבים אמרים לנפשי" הגים אומרים אנו רבים לכן "אין ישועתה לו באלקים סלה" רק תשו עמנו בע"ז וע"ז אנו אמרים "ואתה ה' מגן בעדי כבדי ומרים ראשי" ע"י שאמרת כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם והוא דבר שבמנין ודבר שבמנין אפי' באלף לא בטיל. (מדרש יהונתן)

☆

ונתנו איש כופר נפשו. איתא במדרש (במד' י"ב ב') כששמע משה מהקב"ה "ונתנו איש כופר נפשו" הרתיע לאחריו, וקשה מדוע פחד משה ממצוה זו יותר ממצוות אחרות, וי"ל דהנה איתא במדרש כשמנה דוד את ישראל כתיב שנפלו שבעים אלף מישראל במגיפה אמר ר' שמעון לא מת אלא אבישי בן צרויה אנשים אין כתיב כאן אלא איש, ידוע שמשה נקרא איש כדכתיב "והאיש משה" וגם רש"י פירש על הפס' ז'ישתחו איש לרעז"ה איש זה משה וכאן שאמר הקב"ה "ונתנו" איש" כופר נפשו" וסבר משה שהכוונה היא אליו והפשט יהיה "ונתנו" (את) איש (היינו משה) כופר נפשו" בעד ישראל לכן פחד משה עד שהראה לו הקב"ה מטבע של אש שזה יהיה הכופר. (ילקוט האורים)

☆

ונתנו איש כופר נפשו. ונראה דאיתא בגמ' אמר לה רבי חייא לדביתך כי אתי עניא אקדימי ליה ריפתאכי היכי דלקדמו לבניך (וכדי שיחננו לבנים שלך) אמרה ליה מילט קא לויטת להו אמר לה קרא קא כתיב כי בגלל הדבר הזה ותנא דבי רבי ישמעאל גלגל הוא שחזור בעולם, והנה תיבת "ונתנו" נקרא גם מהסוף להתחלה גם "ונתנו" ללמד כי הנותן של היום יכול ליהפך לעני והוא יהיה המקבל, וגם הנגיבה על תיבת "ונתנו" הוא קדמא ואזלא כמ"ש ר' חייא הקדמ וכן להם לעני שילך לפניך צדקך שלא יתגלגל הגלגל על בניך. (הגר"א ז"ל)

☆

זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל בשקל הקודש. כבר האריכו בספרי קודש בטעם הדבר שצוה השי"ת לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, וי"ל דהנה ידוע שהצדיק מגין על הדור כאהרן (במד' י"ז י"ג) ז"עמוד בין החיים והמתים ותעצר

ורשת והקרת

ענינים נפלאים, בסוגיות ובפסולים, שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

בענין אי נשים חייבות בתפילת מוסף

שם אמרי' דנשים חייבות בתפילה אע"פ דהוי מ"ע שהזמן גרמא, מ"מ משום דהוי רחמי ע"כ דם חייבות, אבל מוסף שהוא לאו משום רחמי אינן חייבות, דרמא עליהו פטורא דהזמן גרמא.

אבל טעמו של רעק"א שמביא בשם הבשמים ראש כולו מקשה אחת היא, דא"כ כהנים נמי אין להם חלק בקראנות ציבור למאן דסבר דכהנים אין שוקלין שקלים, וכי נמינימא לפחות מבין ב' שיהא פטור מתפילת מוסף מכיון שפחות מבין ב' לא נחייב בשקלים, ועוד א"כ נשים במאי יתכפרו בטומאת מקדש וקדשיו א"כ על כרחך דגם הם מתכפרין בקרבנות ציבור וא"כ שפיר חייבות במוספין, אמנם סיים דהרי ידעין שדברי הבשמים ראש לאו דסמכא הוא.

וגם על דברי הצ"ח הקשה במה שביאר שהוי מ"ע שהזמן גרמא מחלק משאר תפילות כיון דלאו רחמי נינהו, וכתב דגם על זה יש לפקפק דאמת דהתוס' ור"י כתבו דאין תפילת תשלומין למוסף מדלאו רחמי נינהו, אבל עיקר הטעם כיון שהוא במקום קרבנות ובקרבנות איכא האי כללא דעבר זמנו בטל קרבנו, תע"כ אין לו תשלומין, אבל עיקר המוסף ודאי דרחמי נינהו וא"כ נשים חייבות. ובש"ת שורא' ומשיב (מהדו"ת ח"ב סי' ט) מביא ד' הגרעק"א מה

שמביא בשם הבשמים ראש דנשים פטורות, אבל באמת כבר נודע דלאו גושפנקא דהרא"ש חתים עליה,

ומביא טעם נכון שנשים חייבות במוסף, משום דכיון דמוסף בא בשביל קדושת היום, ובזבחים (צא) רצו לחשוב קדוש מתמידין בשביל שהוא בא מחמת קדושת היום, והרי נשים חייבות בקידוש היום משום דכל מאי דאיתנייהו בשמירה איתנייהו בזכירה, וא"כ ה"ה דכל מה דנתקן בשביל קדושת שבת ויו"ט פשיטא שגם הם מצווים על זה כמו אנשים, ובפרט שזה רק לזכר של קרבן המוסף והמוסף בא גם עליהם כמו על הנשים.

והנה בשבטות (ב) הקשו בתוס' על הא דאמר' דחייבות בקידוש היום דבר תורה מטעם דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה, והקשו בתוס' דנימא להיפך דכל שליתא בזכירה משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא ליתנייהו בשמירה, ועיי' מה שתיקן.

והנראה לתרץ כיון דבענין שמירת שבת מהראוי שיתחייבו הנשים כמו אנשים, דללאוין ואזהרות נתרבו הנשים כמו אנשים כדאמר' בב"ק (טו.), ולפי זה כיון דקידוש היום היא זכירה על מצוות היום, וא"כ שפיר מהראוי לדרוש דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה דכיון דעיקר הזכירה הוא שישמור מצות ה' ושמירת שבתו, וזוהי מהראוי שיתחייבו הנשים כמו האנשים, וזה ברור.

ולפי"ז מיושב הטיב קושית התוס' דלכך לא אקשינן להיפך דכל המצות זכירה בא להיות זכר על הלאו, א"כ מהראוי שנהנים יתחייבו בו, ולפי"ז גם במוספין כיון דבא זכר על הקרבן שהקריבו בשביל קדושת היום, והרי בקידוש היום הן חייבות.

בפרשת זוהי יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל וכו'. ובש"ת רעק"א (א"ח סי' ט') נסתפק דלכאורה נשים פטורות מתפילת מוסף, כיון דקיי"ל דנשים אינן שוקלות מחצית השקל, והשקלים הרי ניתנו לצורך קרבן ציבור שיקנו מתרומות הלשכה, וכיון דנשים פטורות משקלים בעל כרחך שאין להם חלק בקרבנות ציבור וכיון דפטורין מקרבנות המוספין פטורות גם מתפילות המוספין, דתפילות כנגד הקרבנות נתקנו, וכן פסק בש"ת בשמים ראש (סי' פט).

ובס' עמודי אור (סי' ז') וכן בש"ת באר יצחק (סי' בו) כתבו לדחות דברי רעק"א דנהי דאין שוקלות ואין מחוייבין להביא השקלים, מ"מ מתכפרות הן בקרבנות הציבור, כדמוכח בשבטות (ה) גבי שפיר הפנימי דכתיב לכל חטאתם, ואקשינן ואימא יולדת וגו' ע"ש. חזינן דגם אשה מתכפרת בה,

וכן מוכח בזבחים (ד). דאמר' דלא שייך שינוי בעלים (פ') שבכל קרבן אם יחשוב בהכרח בשעת ההקדשה על בעלים אחרים הקרבן נפסל משא"כ בקרבנות ציבור בקרבנות ציבור לפי שכולם בעליה, וכתבו התוס' שם דאי ישחוט לשם נכרי לא מיפסל משום דלא מחוייב כפרה כמותו ע"ש.

והשאלה אי הנשים אינן מתכפרות בקרבנות ציבור, אכתי משבחת לה שפיר שיכיון לשם נשים, והנשים הרי שפיר מחוייבין כפרה כמותו, וא"כ משבחת לה שישחוט לשם שינוי בעלים דהיינו לשם נשים תע"ז יפסול את הקרבן, אלא עכ"ל מכאן ראייה דנשים באמת מתכפרות בקרבנות ציבור וא"כ מקרי שפיר בעלים, וא"כ הרי הם בכלל דברי הגמ' שלא שייך שינוי בעלים כיון דהם נמי מיקרי בעליה, אע"פ דאין שוקלות כיון דרחמנא זכי להו כפרה בהו, וכעין דאמר' ביומא (נא) דרחמנא זכי לכהנים חלק בפר כהן גדול ע"ש.

ובעמודי אור (ש) הביא עוד ראייה מהא דכתבו התוס' במנחות (אב) ד"ה כל וכו' דלשיתת בן בוכרי דכהנים פטורין מלהביא שקלים, גם הלויים פטורין משקלים עיי"ש.

והנה מצינו דר' יהושע בן חנני' שהיה לוי התפלל מוסף כדאמר' בטובח (ג), וא"כ מינה ראייה דאפ"ה הפטורין מלשקול שקלים אע"פ חייבין בתפילת מוסף, ואין לדחות ראייה זו דנימא דלעולם לויים ג"כ פטורין ממוספין כיון דהם פטורין מלשקול שקלים, והא דמצינו דרבי"ח התפלל מוסף היינו תפילת נדבה ולא מצד החיוב, זה אינו כיון דהרי משמע מסתימת כל הפוסקים בברכות (א) דתפילת מוסף אי אפשר להתפלל תפילת נדבה, וא"כ שפיר איכא למישמע מיהא דאע"פ דהן פטורות מלשקול שקלים מ"מ חייבין בתפילת מוסף כיון דעכ"פ אית להו כפרה בקרבן המוסף עיי"ש.

ובש"ת בית יצחק (א"ח סי' יז אות ב') מביא דברי הרעק"א דנשים פטורות, והביא דבצל"ח בברכות (טו) הביא ג"כ דנשים פטורות אבל מטעם אחר, משום דהוי מ"ע שהזמן גרמא, דהרי בגמ'

קיצור דינים מפסקי הראשונים והאחרונים עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

הוקים להורותם

הלכות ברכות (כט)

נערך ונסדר ע"י הרב יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

לפניו מן הטפל, צריך לברך גם על הטפל, אך אז מברך על הטפל רק שהכל אפי' אם הטפל ברכתה אינה שהכל (מ"א ס' ט"ז דכיון דטפל הוא מפסיד ברכתו הראויה, (אולם יל"ע) האם זה דוקא כשהעיקר ברכתו שהכל דאז מברך אף על הטפל שהכל משא"כ כשברכת העיקר אינה שהכל מברך על הטפל ברכתו הראויה וכמו שחילק המ"א שהובא לקמן היכא שאוכל הטפל תחילה, ואפשר דבזה שבידבר בר על העיקר בכל ענין מברך על הטפל שהכל וכ"מ מסתימת המשנ"ב שם סק"ד))

ולכן אם בירך על מיני מזונות, מצה'לעך פשטידא (קוגל) וכדו' ואח"כ הביאו לו מיני מאכל לטבל בהם את המאכל, סלטים, ממרחים שונים, או מלפפון חמוץ וכדו' ובשעת הברכה לא היה בדעתו לאוכלם, וגם אינו רגיל לאוכלם עם הטפל מברך על הטפל ברכת שהכל.

עיקר וטפל בטיי וקאווע

בירך על כוס טיי, קאווע, ובטעימתו הרגיש ששכח להכניס סוכר, או שהניח רק מעט סוכר, חלב וכדו', וכן אם בירך על כוס מים המעורב בו מיני מתיקה [פטל] וכדו', ובעת שתייתו ברצונו להוסיף בו טעם מתוק, וכמו כן אם בירך על מאכל ובאכילתו הרגיש שאין בו די מלח או שאר תבלינים - יכול להוסיף בשתיה או באכילה מכל הנ"ל ואין צריך לחזור ולברך על מה שהוסיף (כיון דבדעתו היה לאכול ולשתות עם כל התבלינים והטעמים הנצרכים להם וע"כ נחשב כדעתו בשעת הברכה על הכל, וי"ל עוד טעם משום דהוספת צוקער נחשב כמין אחד, דנפסק דאם עדיין יש לפניו מאותו המין אינו מברך ובפרט כשהניח מהצוקער מעט דיש בו מאותו המין).

אולם אם בשעת הברכה היתה כוונתו בהדיא לשתות בלא חלב וכדו' ונמלך להוסיף חלב (כגון דחשב מתחילה שהוא עדיין בתוך ו' שעות לאכילת בשר) צריך לברך עליו.

אכילת הטפל לפני העיקר

טוב להמנע מלאכול הטפל לפני העיקר מחמת ספק ברכה (משנ"ב ס"ק י', דנחלקו הפוסקים בברכת הטפל שאוכלו לפני העיקר, דהרמ"א פסק דמברך עליו שהכל כיון שהוא טפל לדבר אחר, ודעת הב"י דמברך ברכתו הראויה, ודעת המג"א דתלוי בברכת העיקר דאם העיקר ברכתו שהכל מברך גם על הטפל שהכל, ואם העיקר הוא מין אחר מברך על הטפל ברכתו הראויה, ולכן מסיק המשנ"ב דטוב להמנע מלאכול הטפל לפני העיקר).

בגליונות הקודמים הארכנו בסוגי עיקר וטפל באופן שנאכלים ביחד, דהיינו או ששני מינים מעורבים ממש, או שאינם מעורבים ממש ורק מניחם ביחד ואוכלם כך:

טפל הנאכל בנפרד ואינו מעורב עם העיקר

עיקר פוטר את הטפל אף אם הטפל הוא מאכל נפרד לגמרי ונאכל לאחר העיקר, בענין שכן הוא סדר אכילתו, וכמו שפסק המחבר דהאוכל דג מלוח ובכדי שהדג לא יזיקנו בגרונו, הוא אוכל פת עמו - אינו מברך על הפת כיון דהוא טפל לדג, בין כשאוכל העיקר והטפל בבת אחת ובין כשאוכל העיקר תחילה ואח"כ את הטפל - בכל ענין אינו מברך על הטפל (כן מבואר בתוס' ובשאר ראשונים במתני' ברכות מד. ובשו"ע וברמ"א סי' רי"ב ס"א וכו' במשנ"ב ס"ק ב')

דוגמאות למעשה

האוכל מיני תבשילים [בשר, קוגל] ובכדי להטעים את התבשיל בפיו הוא אוכל מלפפון חמוץ וכדו' - אין צריך לברך עליו.

וכן מי ששתה י"ש ואוכל אח"כ איזה דבר או פת בכדי להפיג חריפות השתי' - אינו מברך עליהם.

וכל זה דווקא כשאין כוונתו כלל בשביל הטפל עצמו כגון שאינו רעב כלל ואוכלו רק בשביל העיקר, אבל אם כוונתו בשביל הטפל גם כן כגון ששותה י"ש ואוכל לעק"ך או מרקחת כיון שכוונתו לאכילת שניהם צריך לברך על כל אחד בפנ"ע, ויקדים לברך על המזונות שהוא קודם לברכה (ח"א כלל נ"ו, ונפסק במשנ"ב שם סק"ה).

תנאי בפטור טפל

טפל נפטר בברכת העיקר רק כאשר נתקיים בו אחד מהתנאים דלהלן:

- א) שהיתה דעתו בשעת ברכת העיקר לאכול הטפל.
- ב) שהטפל ה' מונח לפניו בשעת ברכת העיקר דנפטר אף בלא דעתו.
- ג) שדרכו לאכול טפל זה עם העיקר דנחשב כדעתו.
- ד) כשלא עקר ממקומו בין אכילת העיקר לאכילת הטפל, ואם עקר צריך לברך על הטפל.

בירך על העיקר בלא התנאים הללו

בירך על העיקר ולא היה בדעתו לאכול הטפל, וגם אינו רגיל בכך לאכול הטפל אחר העיקר, ואח"כ הובא

תולדותיהם של צדיקים ומעשיהם הטובים של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים

הילולא דצדיקא

גה"ק רבי אלימלך בן רבי אליעזר ליפמאן זי"ע מליזענסק
בעמ"ס נועם אלימלך יומא דהילולא כ"א אדר (תקמ"ז)

הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע נולד בשנת תע"ז לאביו הצדיק רבי אליעזר ליפא ז"ל שזכו לבנים צדיקים בוכות מעשיהם הטובים מידת ההכנסת אורחים שלו כידוע, ולאמו הצדיקת מרת מירל ע"ה אשר הרה"ק הר"ר זושא העיד ששרתה שכינה במקום שאמרה אמו ברכות השחר, וזכתה לבנים קדושים אלו שהאירו פני תבל בשכר צניעות יתירה שהי' בה, כי אביה הי' לו בית מויגה, והיא היתה עומדת שם כל היום לספק משקה להבאים לקנות, וכדי להרחיק את הערלים השיכורים מעמה, כסתה מקצת פני' בצעיף, ודברה אליהם כמתנמנמת, ועוד פעולות שונות, וגילו לה מן השמים שבשכר זה תזכה לבנים צדיקים.

לפי המסורת נתקרב רבי אלימלך אל דרך החסידות ע"י אחיו דבי ר' זושא זי"ע, וגופא דעובדא הכי הוה הרבי ר' זושא בהיותו עני מרוד ונודד על פני הארץ, נודמן אצל דודו ר' פילט, שהי' משב"ק אצל המגיד הק' ממעזריטש זי"ע, ושם התוודע אל המגיד הק' שלימדו דרך בעבודת ה', באחד הימים נודמן הרבי ר' זושא לשינאוא מקום מגורי אחיו הק' הרר"א, ואחיו הרה"ק התבייש להכניסו לביתו בהיותו מלובש במלבושם קרועים, וסידר לו אכסניא אצל האופה, אך האופה לא יכלו לעבוד עבודתם ביים ולישון בלילה מומת תפילותיו ולימודיו בקל רם ובחתלהבות ביים ובלילה, ואז הכניסו הרר"א לביתו והחל מכבדו בראותו עבודתו וגודל קדושתו, וצויה לערוך סעודה לכבודו, אולם הרבי ר' זושא אמר שאינו אוכל בסעודה עד שיבדוק סכיניו של השוחט בטרם ישחוט העוף, הרה"ק צוה שיביאו לפניו את השוחט והעמיד לפניו את הסכין, אך בעיני הרבי ר' זושא לא הוטב הסכין, ניסה השוחט שוב ובכל זאת עדיין לא הוטב בעיניו, הביא השוחט סכינים אחרים אך כלם נפסלו בעיני הרבי ר' זושא, השוחט בראתו זאת נשבר לבו בקרבו וניסה שוב להעמיד הסכין, והפעם הוטב בעיניו, תמה הרר"א מאוד על הדבר ושאל לו הרי הסכינים היו מקודם גם כן כמו עתה, ומדוע לא הוטבו בעיניך, הלא מכיר אני את השוחט דמתא כירא שמים מרבים, השיב לו אחי הק' ואמר עד עכשיו העמיד את הסכינים מתוך גאון ולכן לא הוטבו בעיניו, והן עתה בפעם האחרונה העמידה בלב נשבר, ואז הוטב בעיניו, ונתפעל הרר"א מאוד מעבודתו הנעלה של אחיו וביקשו ללמדו מדרס המיוחדת בעבודת ה', או אז קירב דבי ר' זושא אל המגיד הק' אשר הראה לו חיבה יתירה.

אמר הרה"צ ר' נחום טשע מראחמיסטריווקע זצ"ל, שהרר"א הי' יכול להיות אצל הבעש"ט הק' זי"ע, כי בעת ההסתלקות של הבעש"ט הי' כבר הרר"א יותר מארבעים שנה, רק כידוע הי' הבעש"ט הק' תלמיד מהנביא אחיה השילוני, והרר"א הי' לו ניצן מאחי השילוני, לא הי' יכול להיות שהרביסע לתלמיד.

לאחר הסתלקותו של המגיד זי"ע, הסכימו כל החברייא קדישא כאיש אחד בלב אחד לקבל עליהם לרב ולמורה את הרבי אלימלך, למלאות את מקומו של רבם הגדול, ואכן הר"א מילא את מקומו של מנהג החסידות כרבם השלישי אחרי הבעש"ט הק' זי"ע מייסד החסידות.

וידוע מה שאמר הרבי ר' זושא מאניפאלי זי"ע אחרי הסתלקותו של אחיו הרר"א שיסוד החסידות היא על יסוד פסוק זה "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והי' לארבעה ראשים", פי' "עדן" – זה הבעש"ט הק', שע"י נתגלה בעולם נועם ועדן הגנוז בחסידות, "ונהר" הוא הרבי בער המגיד ממעזריטש זי"ע, שדלה והשקה והפיץ תורת רבו הבעש"ט, "הגן" הוא הרבי ר' אלימלך, וימשה יפרד לארבעה ראשים הם: החווה מלובלין, המגיד מקאניץ, ודבי ר' מענדלע רימאנאווער, וה"אויב ישראל" מאפטא, זי"ע, שעל ידם התפשטה אור וזו החסידות ברחבי פולין וגאליציה.

ואכן קבע מושבו בליזענסק והמונים החלו נוהרים אליו ליהנות מזיוו ולשבע מטיבו, ואז החל לגלות את כוחו הגדול, והתלקטו סביבו גחלי ומאורי החסידות, והי' נקרא בפי כל צדיקי תבל "די רבי פון אלע רביס". ולכל ישראל האיר באור צדקתו וקדושתו עד יומו האחרון ים כ"א אדר שנת תקמ"ז לפ"ק.

עם רבותה"ק עצי התמרים זי"ע

שינאווא לא היתה רחוקה מליזענסק מקום משכן כבוד של הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ובשינאווא דרו כמה חסידים אשר נסעו להסתופף בצל הקדוש של דבי ר' אלימלך, והיה בהתקבל היש"מ לבב בשינאווא אמר פעם דבי ר' אלימלך לפני חסידיו "דע כי נשמת דב משינאווא גדולה ויקרה היא מאוד, ומאוד אותה נפש לראות פנים אל פנים, אך מה אעשה כי הוא לא ירצה לבוא אלי, ואני לא אוכל לנסוע אליו", ופעם אמר: "אם דב משינאווא יבוא אלי אוכל לעשות לו טבה עד סוף כל הדורות", כששמעו חסידיו הרה"ק ר' אלימלך דברי רבם באו אל היש"מ והפציתו בו שיע ארם אך לא עלתה להם, שהלא היש"מ משה הי' אז עוד רחוק מדרך הבעשט"ה זי"ע ותלמידיו, ולא רצה לשנות את דרכו המקובלת לו מאבותיו, ובפרט לבטל תורתו בכדי לקבל פני צדיק מבת חסידים, והיה היום שמעו חסידיו ליזענסק כי רבם נוסע לכפר הסמוך לשינאווא לברית מילה, אז הפציתו בדב שיואיל להפגש עם דבי ר' אלימלך ויסע אתם להכפר הסמוך, והפעם נענה להם היש"מ ונסע אתם, אבל בדרך פגש אותו אדם מגדולי ת"ח שהי' מתנגד לדרך החסידות, והטח את לבם של היש"מ שיחזרו מנסיעתו זו שאינו כבוד התורה הוא שנאן מפורסם בדרך יסע לרבי של החסידים, ועוד טענות כאלו, עד שהצליח בדיבורו וחד לביתו, וזמן קצר לאחר מ"כ נסתלק הרה"ק רבי אלימלך ושוב לא ראה אותו היש"מ, ואמר רביה"ק זי"ע שמקבל בידו שהי' זה הבעל דבר שהתלבש בלבוש התי"ח ההוא בסוף ימיו אמר היש"מ שעל ג' דברים הוא מתחרט, ואחד מהם על שלא זכה לקבל פני הרה"ק, לפני הסתלקותו אמר שעדיין יש להרה"ק הקפדה עליו, והראי' שלא נתגלה לו בהקוץ רק פעם אחת בשעת ההקפות, ושאר צדיקים היו מתגלים אליו דבחה פעמים בהקוץ.

רביה"ק זי"ע סוף ימיו כשנחלה התמרמר פעם ואמר, שאולי אם הי' זקינו היש"מ נוסע להרה"ק ר"א מליזענסק הי' גם הוא נושע בוסתו, שהרי הבטח לו שאם ייטיב לו עד סוף כל החירות.

וסיפר היש"מ לנכדו הגה"צ ר' שמואל מגארליץ שפעם אחת נסע לאחת מהכפרים הסמוכים לשינאווא לצורך איה ענין, ולא הי' מקום נקי ומופנה אצל הבעה"ב להתפלל בו, והראה לו הבעה"ב שיש לו גורן נקי בחצרו, ועמד בגורן והתפלל שם, ואח"כ שאל את הבעה"ב אם כבר התפלל מ בהגורן הזה כי הרגיש שם קדושת המקום, ונוכר הבעה"ב כי הרבי ר' אלימלך עבר פעם כאן והתפלל בהגורן הזה בדיוק במקום אשר התפלל היש"מ.

וידוע שכשהי' הרה"ק ר' אלעזר ניסן ילד בן תשע שנים חלה חלי גדול והי' מסוכן מאוד, לקח היש"מ משה זי"ע שני אנשים כשרים ושלח לליזענסק על הציון הק' של הרה"ק, ואמר להשלוחם כאשר תבואו לחצר בית החיים תאמרו אשר אנחנו מנדרים פחדה לצדקה בעד הנשמה אשר תלך ותגיד לנשמת

הרה"ק כי באנו על הציון של להתפלל לה, ואי ירוצ כל הנשמות הנמצאים שם בעת ההוא להגיד ולהודיע להרה"ק, דשם בעולם האמת דבר חשוב הוא אצל הנשמות אם נודרם פרוטה לצדקה לתועלת נשמתם, ע"כ כל אחד ירצה להקדים למען יוסה הוא במצות דפרוטה, ואח"כ תלס על קבו להתפלל בעד בני, ותשיגו על המורה שעת באיו שעה שתהיו שמה, וכן עש, ופתאום הקיץ חלד אשר שב על ערש כמתעלה, וקרא אבי אבי, וכאשר בא אליו אמר לו מעתה אקים מחללי בעזי"ת ואהי מעתה בבריאות השלמות, ושאלו מאין ידעת את בני, השיב שבו הרגע הי' אצלי איש יהודי וצייר תוארו ותמונתו כתמות הרה"ק ובידך אותי והבטיח לי שאהי מעתה בריא, תיכף הבט היש"מ על המורה שעות, ואח"כ כאשר באו השלוחים אל ביתו ראה שהי' במכוון באותו שעה שהיו על הציון של הרה"ק.

וראו להעתיק מנהגו של רביה"ק זי"ע אם אמנם לא הי' לו שיעור קבוע בספר מיוחד מספר תלמידיו בעשט"ה זי"ע, רק למד בכל ספרן של צדיקים פעם בזה ופעם בזה, ויצא מהכלל הי' הספה"ק "נועם אלימלך", אשר הי' לו שיעור קבוע בכל מוצאי שבת בספר תנא דבי אליהו ובספר הקדוש נועם אלימלך מפרשת השבוע הבא, ושיעורין אלו היו אצלו כחוק ולא עיבור.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לוח ההילולא

י"ח אדר

- ✧ רבי אלכסנדר ב"ר משה (יסוד שורש העבודה) - תקנ"ד
- ✧ רבי חנוך העניך מאלכסנדר ב"ר פנחס - תר"ל

י"ט אדר

- ✧ רבי דוד מדינוב ב"ר צבי אלימלך (צמח דוד) - תרל"ד
- ✧ רבי יהודה גרינוואלד מסאטמאר ב"ר יהושע פאליק (שבט מיהודה) - תר"פ
- ✧ רבי יוסף חיים זוננפעלד אב"ד ירושלים ב"ר אברהם שלמה - תרצ"ב

כ' אדר

- ✧ רבי יואל סרקיש ב"ר שמואל (ב"ח) - ה"א ת'

כ"א אדר

- ✧ רבי אלימלך מליזענסק ב"ר אלעזר ליפמאן (נועם אלימלך) - תקמ"ז
- ✧ רבי משה דוד טייטלבוים מלאפאש ב"ר ישראל יעקב יוקל מוואלאווא - תרצ"ה [אד"ב]

כ"ג אדר

- ✧ רבי יצחק מאיר מגור ב"ר ישראל (חי' הרי"ם) - תרכ"ו

כ"ב אדר

- ✧ רבי אברהם גרשון מקיטוב ב"ר אפרים - תקכ"ה

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בוכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק', ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מרבותה"ק על טהרת הקודש

פרשת כי תשא

מז"ה מרדכי צבי גאטלייב הי"ו
הר"ר מאיר חיים שי שא שליט"א
הרב אברהם חיים מוטצ'ען שליט"א
הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א
והר"ר עזרא בנעט שליט"א
מז"ה אברהם מיינער הי"ו
הר"ר משה ברוך כץ שליט"א
מז"ה מעביל וויינארטען הי"ו
הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א
מז"ה יושע ראזענבערג הי"ו
הר"ר משה ראטה שליט"א
מז"ה יעקב שלמה ערלבני"ו
הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א
מז"ה יוסף איצקאוויטש הי"ו
הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א
והר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א
מז"ה יצחק טאמבער הי"ו
הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א
מז"ה נחמן דוב העללער הי"ו
הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מז"ה יואל הירש ני"ו
הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א
מז"ה יואל שווארטץ הי"ו
הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א
מז"ה יואל בערקאוויטש הי"ו
הר"ר הערשל גראס שליט"א
מז"ה יקותיאל דרענוער הי"ו
הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א
והר"ר שמעון יואל בראך שליט"א
מז"ה יואל בהנא הי"ו
הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א
והר"ר שמואל שאול גרינוואלד שליט"א
מז"ה ישראל שווארטץ הי"ו
הר"ר יואל כץ שליט"א
מז"ה מרדכי ניסים גרינוואלד הי"ו
הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א
מז"ה אברהם יצחק טאמבער הי"ו
הר"ר יעקב מאיר ראזענבערג שליט"א
והר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א
מז"ה עזרא זיאת ני"ו
הר"ר יעקב מיכאל היילברין שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאיהן". (מגינה ג.)

מפעל החזקת מלמד
שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

לקט אמרי קודש מפי צדיקי וקדושי עליון בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

דבר בעתו

שבת פרשת פרה

הגה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע אמר: אם הייתי נוסע לרבי הייתי נוסע על שב"ק פרשת פרה. (כתבי חסידים)

הנה בשבת פרשת פרה הקדימו לקרות פרשת פרה לפרשת החודש, שיש בה טהרתן של ישראל כמו שאמרו בגמרא ומגילה כט.א. ופי' הענין, דבזמן שאין בית המקדש קיים דבר שפתינו לרצון לפני אדון כל כאילו קיימנו והקרבנו הקרבנות, וגם הפרה בהזאת שלישי ושביעי, ועל ידי קריאתה על כל פנים נטהר טהרה רוחנית לכבוד הרגל הבא עלינו, וזה הרמז איתא בפסוק, וידבר ה' אל משה ואל אהרן זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר, דהיינו שיהיה זמן שדי באמידה לבד, כאשר אין בית המקדש קיים, וזה אשר צוה ה' לאמר. (עבודת ישראל)

צריך להאמין שכשם שנטהרים באפר הפרה ממש להקרבת הפסח ממש, כמו כן נטהרים בזמן הזה בקריאת פרשת פרה, כל אחד ואחד לפי בחינתו בקדושה. (בית אהרן)

ובחודש אשר אז הוא התחדשות אורות הרגל צריך להקדים הטהרה שהיא אפר פרה, וכמו שאמר המגיד הק' ממעזריטש האין מחפשים אש באפר, ומרמז להנ"ל שאפר פרה היא הכנה לקבל התלהבות רשפי אש שלהבת השם ואורות הרגל של יו"ט פסח. (ישמח ישראל)

בכל שנה קודם ניסן יורד משמים טהרה לנפשות בני ישראל המצפים לטהרה, ולא לחנם קבעו חז"ל לקרות פרשת פרה בשבת זה, רק שיכולין עתה לזכות לטהרה. (שפת אמת)

הנה אמרו חז"ל [שבת דף יב.] שבת הוא מלועזק ורפואה קרובה לבוא, בשבת קודש זה נמשך רפואה, כי פרה"ה הוא אותיות רפ"ה.

היום פרשת פרה הוא אצלינו במקום הזאת אפר פרה מטהרת טמאים ומטמאת טהורים, ואיתא בספר הרב דפולנאה שזה רומז למדת גאווה וכו' עיי"ש, לכך צריך האדם קודם קריאת הפ' הנ"ל להיות שפל אצל עצמו וידע שהוא שפל ואז מטהרתו. (אמרי פנחס)

מהפסטר פרשת פרה שאינו מדבר כלל מטהרת הטומאות רק מטהרה מהחטאים ועונות, כמו שנאמר ודקתי עליכם וגו' ומכל גלוליכם אטהר אתכם, ונתתי לכם לב חדש וגו', ואחר כן ביום טהרי אתכם מכל עונותיכם, ומה שיכות הפטרה זו לפרשת פרה, מזה מבואר כמו שאמרנו דעיקר הטהרה בפרה הוא משורש היצר הרע, ומטהר מכל טומאה אף מטומאת מת שהביא הנחש לעולם. (פרי צדיק)

בענין טהרת פרה שקבעו לקרות בשבת, כי הנשמה טהורה כמ"ש נשמה שנתת בי טהורה, ועיקר הטומאה הוא רק מחלק הגוף, ולכן בשבת שהוא יומין דנשמתין שהנשמה גובר ביותר על הגוף ונקראת נשמה יתירה, לכן זוכין בו לטהרה. (שפת אמת)

איתא מהרב הקדוש איש אלקים ממעזיבו, שאחר מחיית עמלק נצרך הטהרה, כי מזה שנתאבק עם ההיפוך, הגם שמנצחו ומכניעו, עם כל זה נדבק איזה שמץ ולזה צריכים לטהר בפרשת פרה אחר הפורים. (תורת אמת)

הגה"ק מצאנו זי"ע אמר שמקובל אצלו שלשבת פרשת פרה צריכים לנסוע להצדיק הדור, וכשנסתלק רבו המובהק הגה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ זי"ע התחיל לנסוע על שב"ק פרשת פרה לחתנו הגה"ק רבי אשר ישעי' מראפשיץ זי"ע, ואחר הסתלקותו נסע על שב"ק פרשת פרה להגה"ק רבי הערש מרימינוב זי"ע. (כתבי צאנו)

לעני"ג הרה"ח ר' ישראל טרעגער ז"ל

ביד יעקב אד"ו הכתוב זי"ל
נלב"ע כ"א חשוון תשס"ט לפ"ק

וזו"ה האה"ח מרת צירל צפורה ע"ה

ביד משה זורא ז"ל
נלב"ע י"ט טבת תשס"ח לפ"ק

לעילוי נשמת

האה"ח מרת אסתר פארקאש ע"ה

ביד מנחם ישראל ז"ל
נלב"ע ה' אדר תשל"ו

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — סא — בלתי מוגה

ערש"ק פרשת בהר תשס"ח לפ"ק

ביקור הגאון הגדול רבי יעקב בלויא שליט"א

בעל "פתחי חושן" ועוד – חבר הכד"צ העדה החרדית בעיה"ק ירושלים ת"ו

בבית כ"ק רבינו שליט"א בקרית יואל יע"א

רבינו: ער קומט ב"ה בקבעות אין כולל, ער ווערט ברוך השם עלטער, דער אויבערשטער זאל העלפן לאורך ימים ושנים.

הגר"י בלויא: כ'האב געלערנט מיט אידם ביי הרב דושינסקי (הנהג' מהר"צ דושינסקי זצ"ל גאב"ד ירושת"ו), כ'בין נישט געווען דארטן קיין תלמיד מן המנין, אבער כ'האב געלערנט דארטן יעדן טאג.

*

הגר"י בלויא: די היינטיגע פרשה איז בהר, ביי אונז אין ירושלים איז אנאנץ יאר פרשת בהר (מפני שנת השמיטה בשנה שעל"ש) כ'האב געזאגט בדרך הלצה, רש"י זאגט מה שמיטה נאמרה כללותיה ודקוקיה מסעי, אף כולם נאמרו כללותיהן ודקוקיהן מסעי, כ'זעה אז ביי שמיטה איז דא אזויפיל דעות און אזויפיל חומרות, אויב אזוי וואלט מען אויך געדארפט זיין אזוי ביי כל התורה כולה, און ביז דערווייל זעהט מען נישט אזוי...

כ'האב אמאל געזעהן אין של"ה אז ווי נענטער צו ביאת המשיח וועלן אידישע קינדער זוכן ווי מער חומרות צו מחמיר זיין.

רבינו: בדרך אגב, אין דעם ענין פון שמיטה, כ'האב געכטן נאכגעקוקט די באקאנטע תשובה פון גודע ביהודה (מהר"ק אבה"צ סי' ע"ה) וואס רעדט וועגן חרם דרכינו גרשום אז די שלחות ווערט בטל ודהיינו באחד ששלא גמלאשתו ע"י שליח לגרשה בעל כרחיה, דס"ל להגאון גודע ביהודה ז"ל דלא מהני ב' דין שלחות, מאחר דקימו וקבלו היהודים

רבינו קיבל פניו בכבוד ודרש בשלמו ועל זמן שהותו באר"ב **הגר"י בלויא:** כ'האב נישט געוואוסט, אז אויף דעם וואס דער רבי איז געווען ביי מיר אין שטוב (בהיות רבינו באר"ב אלול תשס"ו) וועל איך דארפן קומען ביז דא אין אמעריקא אפגעבן דעם באזוך...

רבינו: ווי אזוי פילט איר זיך? דעמאלטס ווען כ'בין געווען ביי אייך זענט איר געקומען פון דאקטער?

הגר"י בלויא: די זעלבע זאך, מהאט מיר געזאגט אז איך בין שוין דא זאל איך גיין דא צו א דאקטער, מ'דארף זיין געזונט.

רבינו: איר האט לעצטנס געמאכט א נייעם חיבור? דעמאלטס ווען כ'בין געווען ביי אייך האט איר מיר געזאגט אז איר מאכט אויף הלכות מקוואות, ס'איז שוין ארויס געקומען?

הגר"י בלויא: יא, כ'האב מיט געברענגט אפאר ספרים און כ'זועל זעהן אריינצושטעלן צום רבי'ן.

רבינו: ישר כח.

איר זענט שוין אמאל געווען אין אמעריקא?

הגר"י בלויא: יא, כ'בין שוין אויך געווען ביים רבי'ן ז"ל (רבינו בעל ברך משה זי"ע). ווען כ'בין געקומען וועגן קרן הצלה (בשנת תשנ"ה), דעמאלטס בין איך אויך געווען דא ביים רבי'ן, און דער רבי האט מיר מכבד געווען צו זאגן א שיעור אין כולל.

ווי אזוי שפירט זיך רבי ברוך מילער? (היה כ"ק הנה"צ הישיש

ראש הכוללים בקרית יואל שליט"א)

על זרעם החרם דרבנינו גרשום מאור הגולה שאסור לגרש אשה בעל כרחו, והרי קי"ל דאין שלחות לדבר עבירה וע"כ פסק דהאשה אינו מגורשת ובטל מעשה השלחות לגמרי וכו'.

אבער ס'אז דא דארט די תשובה פון רבי איציקל האמבורגער (שם בגובי אהרן סי' ע"ו), וואס האלט אז די שלחות ווערט נישט בטל, ווס"ל דשפיר מהני הגט דאף דקי"ל דאין שלחות לדבר עבירה מיט לא נתבטל השלחות לגמרי, אלא דלעיתן החיוב אינו חייב המשלח דאמרינן דברי הרב דברי התלמוד דברימי שומעין, אמנם מעשה השלחות קאי וקיים והרי היא גרושה גמורה וכו'.

און ער ברענגט זיך א ראיה פון שמיטה, פון די משנה אין קידושין (דף ג:) מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וואס איינע פון זיי האט מקבל געווען קידושין פאר זיי אלע, און ס'איז געווען פירות שבעית, זאגט דארט די גמרא (דף נא.) אז די נכריות זענען מקדשות, זאגט תוס' (דף נב.) ד"ה המקדש אז אפילו מדרשנא לאכלה ולא לסחורה (עבודה זרה סב.) אבער בדיעבד איז זי יא מקדשת, הגם אין שלוח לדבר עבירה, פונדעסמוועגן זאגט מען אז די שלחות איז נישט בטל.

אבער ער אליין זאגט אז דאס צי די שלחות איז בטל צי נישט, איז תלוי אין די צוויי תירוצים פון תוס' אין בבא מציעא ביי די סוגיא פון שלחות, און תוס' זאגט ביים צווייטן תירוץ אז די שלחות ווערט בטל.¹

הגרי"ל בלויא: יא, די באוואוסטע תוס' אין דף י' ע"ב (ד"ה דאמר).

רבינו: ברענגט דארט רבי איציקל האמבורגער מערערע ראיות אז די קידושין איז נישט בטל, לכאורה וואס וועט תוס' ענטפערן אויף די גמרא אין קידושין, אז די קידושין איז יא חל.

נאכדעם זאגט ער אויף תוס', אז תוס' האט מדיק געווען ביים צווייטן תירוץ אז ס'אז לויט רבא וד"ל: ואי נמי יש לומר דאף לרבא נפקא מינה וכו', אז די גאנצע שיטה פון

¹ איתא שם בגמרא בהן שאמר לישאל צא וקדש אשה גרושה וכו', לחד לישאל דאמר כל חיובא דאי בני עבד אי בני לא עבד לא מיהדי שולחו ה"ל לא מיהדי שולחו, לחד לישאל דכל חיובא דשליח לאו בר חיובא מיהדי שולחו, הני מיון דלאו בן חיובא הוא מיהדי שולחו, והקשו בתוס' (ד"ה דאמר) וא"ת דלא לקי על הקידושין לרבא דאמר קידש אינו לוקח בעל לוקח, ויש לומר דכי בעל אחד כך לוקח אף על הקידושין, אי מיו דאף לרבא נפק"מ דאי יש שלחות חלין הקידושין, ואי אין שלחות אין חלין הקידושין.

תוס' איז נאר לויט רבא וואס האלט (תמורה ד.) אי עבד לא מהני, און אונז פסקנען מיר נישט ווי רבא, במילא איז די הלכה איז ס'איזא חל די קידושין.

דער נודע ביהודה (שם סי' ע"ז) זאגט אויף דעם אז מ'פסקנא יא ווי רבא אז אי עבד לא מהני.

אבער לכאורה אפילו לויט רבי איציקל האמבורגער אז דער צווייטער תירוץ פון תוס' איז נאר לויט רבא, איז נאך אלץ שווער לויט תוס' אז מ'שאר נישט מקדש זיין מיט פירות שבעית, ווייל רבא אליין קען זיך אויך נישט קריגן אויף די משנה אין קידושין ודמשם משמע שחלו הקידושין (אמנם לששת רש"י ד"ה המקדש שמותר לקדש בפירות שבעית לא קשיא).

תו"ר בדברי תוס' והמפתח

*

א' הנוכחים: אויף לולכים איז דא א שאלה פון שמיטה.
הגרי"ל בלויא: אין גמרא (סוכה לה) איז משמע בפשטות מען אז ס'האט קדושת שבעית.²
אבער דער חזק איז וויל זאגן א מעס אז די לולכים האבן נישט קיין קדושת שבעית.³

2

במס' סוכה (ל.) הלוקח לולב מהבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה, לפי שאין רשאי ללקחו בשביעית. ומפרש בגמ' לפי שאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה, ופריך הש"ס אי הכי דאין מוסרין דמי שביעית לע"ה, לולב נמי, שגם לולב לא נובח מניה, שאף בו נהג שביעית ומשני לולב בר שישית הנפס לשביעית הוא (דפ"ח ב"י) וס' שמר"ה עד הנה לא גדל, וקי"ל אלון בחד חגית רש"י, אי הכי אתרוג נמי בת שישית הנכנסת לשביעית היא, אתרוג בחד לקיטה אולין וכו'. וממשיך הש"ס שם להקשות, טעמא דלולב בר שישית הנכנס לשביעית הוא, דא דשביעית קדוש, אמאי נעים בעלמא דא, ועצים אי בהם משום קדושת שביעית, דנציא וכו' עלי קנים שלקטן לעצים אין בהם משום קדושת שביעית, ומשני שאני התם (מ"ב ע"ג) חסדק לחד לא נהגין בהן שביעית, דאמר קרא לכם לאכלה וכו', מי שהנחתו וביעורו שוין, יצאו עצים שהנחתו אחרי ביעורן, וכתב רש"י משנעשו גדלים אופין בהם אבל לולב עיקר הנחתו לבד את הבית והוא ששת ביעורו וקלקלו, ע"כ, ומבאר מדברי רש"י דלולב נהג בו קדושת שביעית כיון שהוא מגידולי קרקע ומשמש לתשמיש שהנחתו וביעורו שוה, וכן כתבו התוס' במס' ב"ק (קא ד"ה והאסא), עיי"ש, וכן נראה דעת רבינו חננאל ומא"י, והדו"ח בספר המאור, עיי"ש.

3

כן מוטו משמ"י דהחז"א, ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' קפ"א) כתב וז"ל: והנהיגא כד הוינא עסק אתו (עם החז"א) במ"מ של הלכה בדין הדס לקדושת שביעית, והיו פשיטא ליה דלולב אין בו קדושת שביעית ע"כ, וטעמא דמילתא דא דכשנהגו בו לבד את הבית, הרי הנאתו וביעורו שוה, לכן שייך בו קדושת שביעית אבל בזמננו שאין מוכדין בו, אין בו קדושת שביעית, ולכ"כ בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' ק"ב).

רבינו: די גמרא איז אויך אין בבא קמא (דף קא). ס'איז אזוי משמע פון די גמרא ווייל די גמרא זאגט דארט אז קדושת שביעית איז נאר ביי אזא זאך וואס ס'איז הנאתן ובעיורן שוה, וועגן דעם ביי עצים וואס איז עומד להסקה איז נישטא קיין קדושת שביעית, אבער לולב איז עומד צו אויסקערן מיט דעם, הייסט דאס הנאתן ובעיורן שוה, איז דא ביי דעם קדושת שביעית.

מ'זעהט אבער שוין אין די ראשונים דער רמב"ם דער ר"ן אז לולב האט נישט קיין קדושת שביעית.⁴
דער יעב"ץ זאגט אויך אזוי להלכה (שאלת יעב"ץ סי' קל).⁵

*

וכידבר רבינו לברך על הפירות

הגר"י בלויא: כ'האב נאכנישט געמאכט א שהחיינו אויף טרויבן.

א' הנוכחים: אפשר ווארטן אויף שבת?

הגר"י בלויא: ניין, אז כ'האב א געלעגנהייט וועל איך נישט ווארטן, דאס גאנצע ענין פון נישט מאכן א שהחיינו אין דיספירה טעג איז נישט מצד ההלכה.⁶

4

הרמב"ם בפירוש המשניות (סוכה פ"ג מ"א) כתב וז"ל, והעיקר אצלינו אתרוג בטר לקטתו אזלינן, וכין שנלקט בשנה שביעית דינו כדן פירות שביעית, אע"פ שנגמל בשנה שישית, אבל הלולב מותר למכור כמו העצים ואין קדושת שביעית חלה עליו, עכ"ל, מובא בדבריו כי הלולב דרי הוא כעין ואין בו קדושת שביעית. ולפי דברי הרמב"ם אלו בפירוש המשניות ביאר האחרונים דברי הרמב"ם בהלכותיו (הלכות שמיטה ויובל פ"ח ה"א) וז"ל, הלוקח לולב מעם הארץ בשביעית נותן לו אתרוג במתנה, ואם לא נתן לו מובילע דמי אתרוג מלולב, ע"כ, וכן למדו הכפות תמרים וחרד"ץ בכנות הרמב"ם דאין קדושת שביעית מלולב וכ"כ עוד הראשונים, הר"ן (סוכה שם) לפי פירוש א', עיי"ש, רבינו גרשום בפירושו למס' בכורות (לא), עיי"ש, וכ"כ הרע"ב בפירוש על משניות.

5

היעב"ץ ז"ל בספרו שאלת יעב"ץ (סעף ק"ל) האריך ליישב דברי הרע"ב והברטנורא, כעין דרכו של הכפות תמרים, וכתב דכל האי שקלא וטרא במגרא דהכא לאו קושטא דמילתא דא אלא משום יגדיל תורה כדאיכא טובא, ובמסקא לא קאי, והאריך דיש הסחירות גדולות לפירוש זה, מודסתם נתא במסכת שביעית, דפסקין ותנא התם בפ"ו בלולבי ירדים תמרים נהא קדושת שביעית, כדפסקין ותנא התם בפ"ו בלולבי ירדים והאלה והבטנה והאמרין, עיי"ש מה שכתב חסיד חסיד למד דלמסקא אין קדושת שביעית מלולב.

6

בשו"ת פני מובין (א"ח סי' קל"ג אות ב') נשאל אם המנהג המוכח בס' יפה ללב שאין ראוי ללבוש בגדים חדשים בספירה הוא משום שאין מברכין שהחיינו, והשיב דהא דאין מברכין שהחיינו בימי מן המצרים הוא משום שהם ימי פורעניות, אבל בימי הספירה לא שייך טעם זה, דדרי דרמב"ן כתב (פי' אמר) דימי הספירה הם כמו חוה"מ, ועל כן כתב

רבינו: יא דער דין שטייט אין שולחן ערוך (סי' תקנ"א סעי' י"ז) נאר ביי די דריי וואכן.

הגר"י בלויא: כ'הער אז רבי חיים פלאג"י (בשורת יפה ללב ד"א אות ג') זאגט אויך די טעג פון ספירה אז ס'איז אזוי ווי די דריי וואכן. ומוקד הדברים בס' רבינו ירוחם (אדם נתיב ה' ח"ד) גם לגבי ברכת שהחיינו בימי הספירה כי הסיימו דין, עיי"ש.

רבינו: דאס ענין פון ווארטן אויף שבת איז בעיקר געברענגט אויף די דריי וואכן.⁷

ובירך ברכת שהחיינו על הנכבים

רבינו: ביי אונז איז דא טרויבן אלעמאל.

הגר"י בלויא: ביי אונז אין ארץ ישראל איז יעצט די צייט פון די נייע טרויבן.

רבינו: אין אייראפע איז געווען די צייט פון נייע טרויבן אין אלול.

הגר"י בלויא: ווען כ'בין געווען אין אויסטראליע האב איך געהאט א פראבלעם, ווייל דארטן איז אינמיטן ווינטער דער סעזאן פון די טרויבן, האב איך געהאט א פראבלעם וועגן א שהחיינו, ווייל נאר איינמאל א יאר מאכט מען א שהחיינו אויף די זעלבע פרי.

רבינו: לויטן רמ"א (סי' רכ"ה סעי' ו') איז דא א אופן וואס מ'מאכט צוויי מאל שהחיינו אויף א פרי.⁸

שמקום שנהגו שלא לברך שהחיינו בספירה א"א למשל מנהגם כי אולי נתקן במקומות שהיו גזירות בימים אלו כמש"כ ההת"ס (בתשו"א א"ח סי' קנ"ש) על שבת שלפני שבועות, עיי"ש.

וכן כתבו בתשו" לבוש מודעי (מהדו"ב סי' קנ"ג) ובאורחות יושד (סי' י"א), וכן בתוס' חיים על ח"י אדם (כלל קל"א אות י"א) שמה שנהגים שלא ללבוש בגד חדש ולא לברך שהחיינו לא נמצא מזה זכר בפוסקים ואחרונים, ומ"מ אם נהגו אל ישנו מנהגם בלא התרה, עיי"ש.

7

בס' חסידים (סי' תח"ט) כתב שיש מברכין שהחיינו בשבתות שבעהבם וכ"כ בשו"ת רמ"ע מפאנו (חובט דבריו בספי' יוסף אות י'), ובס' יוסף אומן (אות תס"א) כ' דמצינו להקל בזה אפי' בת"כ שחל להיות בשבת שהדי איתא שמעלה על שולדתו כסעדת שלמה בשעתו, וכ"כ במג"א (סי' תקנ"א ס"ק מ"ב).

אמנם המג"א מביא (שם) דעת האריז"ל שיש להחמיר שלא לברך שהחיינו גם בשבתות שבגזירות, ועיי' בשו"ת אבני נזר (א"ח סי' תכ"ה) שהמקל ישי לו על מי לספקן, דואל ויש בזה מצוה של עונג שבת ועיי"ש שמביא ראיות לזה.

8

בבית יוסף (סי' רכ"ה) כתב וז"ל: דפרי המתחדש פעמיים בשנה אפשר דמיקרי מזמן לזמן ומברכין עליו בכל פעם שהחיינו, אבל מודברי הרמב"ם והטור משמע דאין מברכין כלל ברכת שהחיינו על פרי שמתחדש פעמיים בשנה.

הגר'י בלויא: דא מאכט מען שהחינו אויף פירות?
רבינו: כמעט נישט, די צווייטע נאכט ראש השנה מאכט מען יא, און ביי די תקיעות מוהט מען אן א נייע בגד.

הגר'י בלויא: אין ירושלמי שטייט זייער שארף אויף דער וואס מאכט נישט קיין שהחינו.⁹

רבינו: ס'איז דא וואס זאגן פשט אין ירושלמי אלס חביבות הבריהא¹⁰ [ע'י' בפני משה על הירושלמי הנ"ל שכתב שהטעם מפני לראות שחביב עליו בריאתו של הקב"ה, וכן כתב המשנ"ב (ס' רביה פ'י י"ט)].¹¹

הרמ"א (בסעי' ו') כתב דפרי המתחדש ב' פעמים בשנה מברכין עליו שהחינו.

והכף החיים (שם אות מ"ב) כתב דהאי דלא הוכיח הרמ"א לברך עליו ב' פעמים כדברי הב"י, אפשר שדעתו לעשות פשרה ואין לברך אלא פעם אחת, וכן נראה מדברי הלבוש שלא הוכיח לברך ב' פעמים, וכן הוא מנהג העולם שמברכין רק פעם דראשון שהחינו.

אמנם בערוך השולחן (שם ס"ק י"א) כתב שמדברי הרמ"א משמע שמברכין בכל פעם שמתחדש הפרי, עיי"ש.

ואם כן כש"כ באופן שבידך שהחינו על פירות במקום אחר, יטל לברך שוב שהחינו על פירות חדשים שבמקומו.

9

בירושלמי סוף קדושין: א"ר סון בשם רב עתיד האדם ליתן דין וחשבון על שראה מיני פירות ומגדים ולא אכלם, ואתא שם שר' אלעזר חש להאי שמשעתא הווי מצמצם פרוטי מויכל בהון מכל מיני חדא בשתא, עיי"ש.

ובקרבן העדה על הירושלמי וכן באל"י רבא (פס"י) כתבו שהטעם סי' להרבות בברכות שהחינו.

10

מענין לענין מן הראוי לציון העובדא שמוכא בס' דברי תורה (מהדו"ת אות ס"א) מהגה"ק ממונקאטש, שהרה"ק דרבי ר' מיכל מולאטשוב זי"ע נחלה פעם ל"ע הוי בסכנה ונסעו במוהק' להרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע שיתפלל לרפואת אביהם, ועשה בעדם סעודה של מאכלי חלב וגבינה, ואמר להם שיאמרו לאביהם שסיבת החולי הוא מפני שלא אכל מעולם מאכל גבינה, הוי המאכל ההוא היינו הניצוצות שבו מקטרגים עליו מדוע אינו אוכלם להעלותם, ומשיקבל על עצמו כשת שיתרפא לאוכל מאכל הגבינה יבא לרפואה שלמה, וכך הוה.

11

ויש לציון שבס' דברי תורה (מהדו"ת אות ס"א) כתב שהרה"ק מראפשיין השתדל פ"א לקנות פרי ביוקר גדול כהיותו בעיר ווען בס"י לברך עליהם שהחינו.

ועי' בשו"ת מהרש"ג (חי"ד ח"א סי' רצ"ה) שהרה"ק העמרת צבי מוידטשוב זי"ע לא היה מברך שהחינו על שום פרי חדש רק על ענבים, ובס' גדולת יהושע מביא בשם הגה"ק מנאסאד שהרה"ק מצאנו זי"ע לא בירך על שום פרי שהחינו, ופעם סיפר הדברי חיים

די סיבה פארוואס מ'מאכט נישט קיין שהחינו דא אין אמעריקא, איז ידוע ווייל נאטורליך איז דא דאחי א גאנצע צייט פון אלע פירות תמיד בכל עת ובכל זמן, מ'ברענגט דא אהער פירות פון די אנדערע מדינות, אמעריקא אליינס איז א גרויסע מדינה, און מ'ברענגט פון איין פלאץ צום צווייטן. (כן מתאמרא משמ"י דרביה"ק בעל דברי יואל זי"ע).

הגר'י בלויא: אין אמעריקא איז נישטא קיין חידושים...

רבינו: ס'איז דאך א מחלוקת אחרונים צי אויף א נייעם ספר וואס א מחבר גיט ארויס מאכט מען א שהחינו, דער שיערי תשובה (ס' רכ"ג סק"י) ברענגט די שיטות אז יא, דער יעב"ץ זאגט דאך נאר אויב מ'מיינט לשם שמים (מור קציעה ס' רכ"ג). ס'איז דא וואס שרייבן אז מ'מאכט נישט א ברכה.¹²

דער מונקאטשער רב שרייבט (בשרית מנחת אלעזר ח"ד ס' ס"ה) ווען ער האט ארויס געגעבן א נייעם ספר האט ער געמאכט א שהחינו.¹³

היינטיגע צייטן דרוקט מען אסאך ספרים.

הגר'י בלויא: דאס אז מ'דרוקט יעדן טאג איז א סיבה אויף נישט צו מאכן...

ובירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל האבן א לוסטיגן שבת מיט הצלחה און סיעתא דשמיא.

שהעמרת צבי אמר בזה"ל: איך אברך שהחינו על פרי, בעוד שאי שומע שהפרי מברכת עלי שאי אוכל אותה.

ועי' בס' דברי תורה (שם) שהבני יששכר זי"ע לא היה מחזיר אחר פרי לברך שהחינו, ואמר שאין יכול להשוות כל פרי קטן כמציאות הגדולות והחביבות שמברכין עליהם כשופר לולב ומגילה וכו', ומביא שהי צדיק א' שהקפיד לברך על כל פרי חדש שהחינו, ואמר שהוא סגולה לאיריות ימים, ומסיים שכל צדיק נהג לפי שורש נשמתו.

12

בתשו"י יד יצחק (ח"ב סי' ת"ט) שמוביא דברי החת"ס (או"ח סי' קנ"ו) בשם המדרש"ל דכל מצוה שלא קבעו ברכה עליה אין מברכין עליה שהחינו, וא"כ אין לברך שהחינו על כתיבת ספרים, ועי' בשו"ת פני מובין (יו"ד סי' קפ"ו), ויש לציון שבשו"ת מנחת יצחק (בהקדמה לחלק א') מביא בשם המהנה חיים זצ"ל שהריע ופתח הקדמות ספרו בברכת שהחינו כדי לצאת כל השיטות בזה, עיי"ש באריכות.

ועי' בהקדמות מנחת שלמה (דחש"ת) שכתב שכשהוציא תשו' דמזת שלמה רצה לברך שהחינו ושלח לקטת פרי חדש וצירפם יחדיו.

13

וה"ל מנחת אלעזר: "ולפענ"ד מוכ"ש בגמור חיבור ח"ת בדפוס אש לאו כל אדם זוכה לזה, והוא דבר חשיבות ביותר וכו', על כן נהגתי לברך שהחינו גם בהוצאת חיבורי מנח"א ח"א וח"ב בפני אמו"ד רבן של ישראל זי"ע (ה"ח הדברי תשובה) בהיים חיותו נהגתי כן.

יום ה' פרשת וירא תשס"ט לפ"ק
לפני מעמד הכנסת ספר תורה בבית מדרשינו ברח' רמב"ם

ביקור בבית הגה"ח רבי בני ציון יאקאבאוויטש שליט"א

מח"ס ציטו טהרה, זכור ימות עולם, ועוד

דיברו מהתייחדות בית מדרשינו ברח' רמב"ם

הרבי'צ שליט"א קיבל את רבינו בכבוד

רבינו: ווען האט מען געגרינדעט דעם רמב"ם בית מדרש?

הרב"צ: תשי"ד. און נאכדעם ווען דער רבי ז"ל איז געווען דא שנת תשמ"ו האט מען דא געדאוונט, דעמאלטס איז געווען די פייערדיגע דרשה (בחומר איסור הבחירות לכנסת וגם בטומאת לשון המים) (הנקרא עברית) (ועוד).

רבינו: סאיז געווען טאקע אין דעם בית מדרש אין רמב"ם.

הרב"צ: ער האט זיך אויפגעעפנט די קנעפל, סאיז געווען מוראדיג מוראדיג.

רבינו: כ'האב אויך אזוי געהערט פון אידן וואס זענען דעמאלטס געווען.¹⁴

ואמר: מיין שטוב איז א בית וועד לחכמים, דריי יאר נאך ווען כ'האב שוין געוואוינט דא אין בני ברק, האב איך זיך אריין געצויגן אין דעם הויז, איז געקומען הרב לאנדא ז"ל (הגאון רבי יעקב לאנדא אב"ד עיר ב"ב) ז"ל און געברענגט א פלאש בראנפן און אנגעוואונטשן, און אזוי ווייטער איז ער געקומען דא אסאך מאל.

דער ריסקווא'ער רב ז"ל (הגאון רבי אברהם שלמה כ"ץ אב"ד דקהילתנו) איז אויך געקומען אסאך דא און שטוב אריין, און להבחיל'ח אויך הרב וואזנער (הגאון בעל שם הלוי הלוי שליט"א) פלעגט קומען צו מיר - מיר האבן אינאיינעם געפירט די שטאם.

ווען די עדה החרדית האט געבויעט זייער גרויסן בנין אין ירושלים, איז די אלטער בית דין פון ירושלים געקומען מאכן א מנביית אין די וואשאהל זאל, שפעט ביטאכט זאגט מיר דער ספרא דדינא אז איך זאל ארויף רופן דעם בית דין צו מיר אינדערהיים עפעס טועם זיין, זענען געקומען רבי פנחס עפשטיין (ראב"ד עיר'ק ירושלים ת"ו) מיט רבי ישראל יצחק ריזמאן און רבי דוד יונגרייז (היה חברי הבד"ץ העדה החרדית בעיר'ק ירושלים) מיט אלע מורי הוראות מיט די הנהלה, און מאיז געצויגן ביי מיר ביז שפעט אויפדערנאכט.

פון מאל צו מאל פלעג איך רופן דעם ירושלימער רב רבי משה ארי' (נאב"ד עיר'ק ירושלים ת"ו) צו פארדערן די בחורים אין ישיבת, איז נאכן פארדער פלעגט ער ארויף קומען צו מיר אין שטוב אויף א ווייט.

ווען דער רבי ז"ל (פרן רבינו בעל דברי יואל ז"ע) איז געווען דאדין שנת תשי"ט, איז דער רבי געווען דא א גאנצע נאכט, און ביז פארמאג'ס האט מען געשמועסט פארשידענע ענינים. אזוי אויך דער רבי ז"ל איז געווען דא שנת תשכ"ה, איז ער נאכאמאל געווען ביי מיר.

ווען דער רבי דער ברך משה ז"ל איז געקומען קיין ארץ ישראל שנת תשכ"ג איז ער שבת ביימאג ארויף געקומען צו מיר אין שטוב אויף קידוש, און סאיז מיט געקומען מיט איהם צען אונג אריישע רבנים אויפן קידוש. יעצט ברוך השם איז מיין שטוב אויך א בית וועד לחכמים...

14

ולחיבת הקודש נשתיק כאן כמה קטעים מותך דברות קדש שהשמיע רבינו שליט"א אא"כ ביום זה במעמד הכנסת ס"ת: "...די ווערטער קען מען זאגן דא אויף דעם מקום קדוש דאס ביהמ"ד, יארן צוריק - שוין מער פון פופציג יאר - תשט"ו, איז דער פעטער ז"ל געווען אין ארץ ישראל און ער האט מנהג געווען דאס ביהמ"ד, דא במקום הזה איז ער געשטאנען און געזאגט די באוואוסטע דרשה וואס איז איינגעבאקן געווארן ביי אדישע קידש אויף שפעטערדיגע דורות, איבער די איסור פון זיך משתתף זיין צו די בחירות פארן כנסת המינים...

ער האט זיך צופיערט ביי יענע דרשה, ער האט געזאגט אז מען האט צו אים געבעטן און געווארנט ער זאל פון די ענינים נישט רעדן ווייל ס'איז בנפשו, האט ער אויסגעשריגן - דא אויף דעם מקום קדוש - אז ער איז גרייט אויף מסירות נפש אויף דעם, ער האט זיך צוגעפנט די בעקסטע מיט א פייער, און ער האט געשריגן אז ער איז גרייט אויף מסירות נפש פארן אייבערשטענס נאמען, און דאס איז נישט געווען מיט הפלגה, נאר א בחינה פון מסירות נפש ממש וואס ער האט געזאגט און ער האט געהאלטן דערביי, אז ער איז גרייט מען זאל אים חלילה שסען און ער וועט זיך נישט אפשטעלן פון משמיע זיין דבר ה' ברמה.

א געוואלדיגער פחד איז באפאלן די אלע שומעים, די אלע וואס זענען געווען אין ביהמ"ד, עד היום הזה האבן זיי נאך די אימה און יראה עילאה פון דעם מעמד, ס'האט אויסגעבראכן א גרויס געוויין אין ביהמ"ד. ס'איז דא ווייניג מענטשן שוין וואס געדענקען, אבער די אידן וואס האבן זיכע געווען צו ערשן יענע פלאם פייערדיגע דרשה, עד היום ווען זיי רעדן דערפון קומט זיי טרעפן פון די אויגן פון התרגשות

הרב"צ: קיין פענסטער'ס איז נאכנישט געווען, ס'איז נאכנישט געווען געפארטיגט, ס'איז נישט געווען קיין געלט, ערשט שפעטער מיט א פאר יאהר האט מען געפארטיגט דאס בית מדרש.

*

ומענין לענין נסתובבה השיחה בענין זקינו של מרן שליט"א
אבי אמו של כ"ק מרן רבינו בעל ברך משה זי"ע
ה"ה הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט זי"ע

הרב"צ: ווען ס'איז געקומען א עולם צו רבי שלום אליעזר'ל האט ער אייביג פארמאכט די ספר, און מ'האט איהם קיינמאל נישט געזען לערנען, אין אמת'ן איז ער אנאנצן טאג געזיצן על התורה ועל העבודה, אבער אני זכיתי אז ווען איך געקומען צו איהם האט ער מיר אייביג געזאגט א דבר תורה - כ'בין געווען א גרויסער מקורב דארטן - איינמאל בין איך אנגעקומען דארט ערב ראש השנה צוזאמען מיט מיין ברודער להבחל"ה, און מיר זענען אריין אין צימער, האט רבי שלום אליעזר'ל געזאגט, הערמ'ס אויס א דבר תורה וואס ס'איז מיר איינגעפאלן, מ'זאגט ביי שמונה עשרה "אתה חונן לאדם דעת", מענטשן מיינען אז דעת מיינט שכל, דאס איז אויך אמת, אבער דער עיקר איז אז דעת מיינט די גאולה, אויף דעם דארף א איד דאווענען שטענדיג.

אויף צומארגנס פאר תקיעות שופר האט ער איבער געדעקט זיין פנים מיטן מלית, און געזאגט אפאר ווערטער מיט בכיות עצמות, קיינער האט נישט געהערט און נישט פארשטאנען קיין ווארט, אבער איך האב יא פארשטאנען - ווייל פאר מיר האט ער דאס שוין געזאגט ערב ראש השנה - אז ער האט דעמאלטס גע'חורט'ס אסאך מאל דאס ווארט פון "אתה חונן לאדם דעת" אז מ'דארף האבן דעת צו בעטן אויף דעת וואס דאס איז די גאולה.

והזר רבינו על לשון קדשו של ק"ז הרה"ק רבי שלום אליעזר'ל זי"ע: מ'דארף האבן שכל צו בעטן אויף דעת, מתפלל צו זיין אויף די גאולה

הרב"צ: רבי שלום אליעזר'ל איז אמאל געקומען אויף א שבת צו אונז אין שטאט, און אינמיטן די וואך איז ער געקומען צו אונז אין שטוב עסן א סעודה - אונז האמיר אויך געשיקט פאר איהם פון אונזערע וויין אויף א גאנץ יאר - דעמאלטס האט ער געזאגט אז ער וויל אראפ גיין אין קעלער פון די וויין, אראפקומענדיג אונטן האט ער געקלאפט אויף די פעסער צו זעהן וועלכע זענען ליידג און

וועלכע זענען פול, און ער האט געזאגט "די ליידג זאל פול ווערן, און די פולע זאלן ליידג ווערן".

רבינו: ס'איז א גוטע ברכה די ליידג זאלן ווערן פול און די פולע זאל ווערן ליידג, אז מ'זאל זיי אויסקויפן.

הרב"צ: נעכטן ביי די חתונה (שמחת הנישואין בבית הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א) האב איך געהערט פונעם בדה"ח ווי ער האט אויסגערעכנט דעם יחוס, דאכט זיך אז דעם תורת חיים האט ער נישט אויסגערעכנט.

רבינו: ער האט יא אויסגערעכנט דעם תורת חיים.

הרב"צ: דער תורת חיים איז געווען א אייניקל פון רבי פנחס קאריצ'ער, ער איז געווען א איידעם אין שפיטיווקא והרה"ק רבי יהודה מאיר משפיטיווקא, בן הרה"ק הרבי ר' פנחס מקאריץ זי"ע והתן הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטיווקא זי"ע.

איך בין געפאהרן מיטן רבי'ן (בעל דברי יואל זי"ע) אויף די שיף ביז שווייץ (בשנת תשי"ט), האב איך געזאגט פאר'ן רבי'ן, אז ס'איז א חידוש פון ייטב לב, אז ווי ער ברענגט א מיטל פון א צדיק א גאון איז אלץ די זעלבער מיטל איינער "הגאון" איינער "הצדיק" קיינמאל נישט אנדערש, זאגט ער יא, ער האט דאס שטארק מפליא געווען, און ער האט געזאגט אז מ'זעהט אז דער ייטב לב האט טאקע מקפיד געווען שטארק אויף מ'טלעך אזוי ווי מ'זעהט ביים נוסח המצבה וואס ער האט אליין פארגעשריבן, זאג איך פאר'ן רבי'ן אז דעם מיטל "רבינו הקדוש" זאגט ער נאר אויפן הייליגער זידיטשוב'ער אויפן "עמרת צבי", און אויף איין פלאץ שרייבט ער אויפן תורת חיים אויך אזוי, האט מיר דער רבי ז"ל געענטפערט אז ווען דער זיידע (מרן הייטב לב זי"ע) האט זיך משדך געווען מיט רבי חיים קאסוב'ער איז ער געווען א גרויסער רבי.

רבינו: ער שרייבט טאקע אויף איהם אין ייטב פנים "מחותני הרב הקדוש".¹⁵

ווען ער האט זיך משדך געווען מיטן תורת חיים, האט שוין דער תורת חיים נישט געלעבט.

הרב"צ: דאס האב איך נישט געוואוסט.

רבינו: די מעשה איז געווען זייער א אינטערסאנטע מעשה, דער ייטב לב האט געהאט זייער שווערע זמנים

ווען מ'האט איהם פארטריבן פון אוהעל, איז ער דעמאלטס ארום געפאדערן, און ער איז אויך געווען אין קאסוב ביים תורת חיים, האט איהם דער תורת חיים געזאגט אפשר זאל מיר זיך משדך זיין - די עלטערע קינדער פון ייטב לב זענען שוין געווען חתנים, נאר זיין זוהן רבי אלי' בצלאל דער מעמשי'ער רב איז נאכנישט געווען א חתן - דער ייטב לב האט נישט געהאט קיין חשק צום שידוך, ער האט מורא געהאט זיך צו משדך זיין מיט גרויסע רבי'ס, ס'זעט איהם קאסמן אסאך הוצאות - ער איז געווען דעמאלטס אין זייער א שווערן מצב - האט דער ייטב לב איהם גארנישט געענטפערט, שפעטער האט ער געמוהן א אנדערן שידוך, שפעטער איז רבי אלי' בצלאל'ס רעביצין - דעם ייטב לב'ס שנור - אוועק ל"ע, און ווען זי איז אוועק האט זיך דער ייטב לב דערמאנט אז דער תורת חיים האט איהם געבעטן אז ער זאל זיך משדך זיין מיט איהם, איז ער זיך געגאנגען אינטערסירן וואס מוט זיך מיטן תורת חיים'ס אייניקל (בת התנו הנה"צ רבי פנחס יוסף זצ"ל) וואס מ'האט דעמאלטס גערעדט, איז ער געווארן געווארן אז יענע האט אויך חתונה געהאט און זי האט זיך שוין גע'זגט, דעמאלטס איז דער ייטב לב געווארן א מחותן מיטן תורת חיים, אבער דער תורת חיים איז שוין דעמאלטס נישט געווען בעולם הזה בשעת די חתונה.

הרב"צ: אין ייטב לב אין די ערשטע שטיקלעך אנהייב פרשת פנחס זאגט ער "אז דער מנהג פון צדיקים איז אויסצורעכענען דעם יחוס ביי שידוך" און ער ברענגט א ראייה פון זוהר.¹⁶

16

כתב בייטב לב (ר"פ פנחס, דף סב): וז"ל: "פנחס בן אלעזר בן אהרן, פירש"י לפי שהיו השבטים וכו', לפיכך בא הכתוב ויחסו אחר אהרן, נראה הטעם לפי מה שראיתי שנהגין הצדיקים לספרי יחוסיהם קודם שעושים התקשרות תנאים, אומר אני שמכאן יש סמך לזה, לפי מה שכתב בורד (ק"ה): "פנחס" יו"ד ועידא, בגין דקני פנחס על מריה איחוסף ביה יו"ד ועידא, רוא דמריה, אמר קודשא בריך הוא, מריה דא ממשח הוי, וכלה דיליה הוי, למיחב ליה לאחרא בלא דעתא ורעותא דמשה לאו יאות הוא, שארי קוב"ה ואמר למשה פנחס בן אלעזר וגו', אמר ליה משה מהו, א"ל אנת הוא דמסרת נפשך על ישראל, אוק אידו השיב את חמתי מעל בני ישראל, א"ל משה מה אנת בעית, א"ל דא כלה דילך הוא, אימא לה דתשרי בוניה, אמר משה הא כלבא שלים תהא לגביה, א"ל אימא דאנת מסרת ליה, הו"ד לכן אמור את, אימא ברעותא הנני נותן לו את מריה שלום, עי"ש, ולכן קודם התקשרות סיפר הקב"ה יחוסו של הדין ואמר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי, דא שבחו של הדין, אה"כ אמר למשה לכן אמר הנני נותן לו, אימא אנת שאתה נותן לו הכלה שלך כאמור, עכד"ק.

מ'דערציילט א מעשה אויפן הייליגן ריוזשינער אז ער האט זיך משדך געווען מיטן רבי'ן ר' הערש פון רימאנוב, האט ער געזאגט ביי אונז איז דער סדר צו אויסרעכענען דעם יחוס, (ומנה את סדר היחוס של לצדיקים הקדושים בהיותו נכד בן אחר בן להמניח הק' ממעוריש ז"ע ועוד) און נאכדעם האט ער געזאגט, מחותן, זאגט איר אויך אייער יחוס, האט דער רבי ר' הערש געענטפערט מיין מאמע איז געווען א שניידער און ער האט מיך אויסגעלעגט אז נייע סחורה זאל איך נישט קאליע מאכן און אלטע זאל איך פאררעכטן, האט זיך דער ריוזשינער אנגערופן אז אויב דאס איז דעם מחותנ'ס יחוס האט איר שוין אסאך געזאגט.

רבינו: ס'איז באקאנט די מעשה אז ווען רבי מאמעלע האראנסמייפל'ער (הנה"ק רבי מרדכי חוב מהאראנסמייפל ז"ע) איז געווארן א איידעם ביים דברי חיים, האט דער דברי חיים געזאגט פאר'ן זידן פונעם חתן דער משערקאסער (הנה"ק רבי יעקב ישראל משערקאס ז"ע) אז ער זאל אויסרעכענען דעם יחוס פונעם חתן, האט ער אנגעהויבן אויסצורעכענען דעם יחוס בן אחר בן ביון רבי'ן ר' זושא, און ער האט נאך געוואלט אויסרעכענען דעם יחוס ביון בעל שם טוב הק' אויך, האט איהם דער דברי חיים אפגעשטעלט, און האט געזאגט גענוג "אין בודקין מן המזבח ולמעלה..." און ער האט מפליג געווען אין די גרויסקייט פונעם רבי'ן ר' זושא.

וכיבראת רבינו לברך על הדין

ובירכו רבינו: לחיים לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיין געזונט מיט אריכות ימים ושנים עד מאה ועשרים שנה.

רבינו: איר שרייבט נאך? (הכותב על הספרים שהוא מ"ל רבות בשנים בהלכה ובמלחמת קדש של רבותינו הק' נגד מפירי הדת).

הרב"צ: יא. זכור ימות עולם האב איך שוין געענדיגט אבער ס'איז נאך דא אסאך צו זאגן, וואס מ'האט געדארפט האט מען שוין געשריבן.

תפחד רבינו ממונו לשלום

ומשם הלך רבינו שליט"א לעבר ביהמ"ד ברח' רמב"ם

למעמד הכנסת ספר תורה

*

מכאן חלק מהשחיה שדיבר עם רבינו שליט"א לאחר הדרשה הרב"צ: דער רבי האט דערמאנט ביי די דרשה די קשיא פארוואס הייסט די עקידה עקידת יצחק און נישט עקידת אברהם.¹⁷

דעמאלטס ביי די דרשה איז מיר איינגעפאלן נאך א תירוץ אויף די קשיא, מיט דעם וואס דער חתם סופר שרייבט אין א תשובה צום מהר"ץ חיות (שנת או"ח סי' ר"ח) אז די גמרא זאגט אין גיטין (דף פ:) אמר רבי יוחנן לא כרת השי"ת ברית עם ישראל אלא על תורה שבעל פה, און די תורה שבעל פה האט זיך אנגעהויבן פון יצחק, אזוי ווי מ'טרעפט אז יצחק האט געפרעגט (בראשית כב, י) 'זאית השה לעולה', האט איהם אברהם געענטפערט (בראשית כב, ח) 'אלקים יראה לו השה', און דאס וואס יצחק האט געגלייבט אין די ווערטער פון השי"ת איז געווען תורה שבעל פה, פירט אויס דער חתם סופר, ווער ס'גלייבט נישט אין דעם מאר נישט זאגן ראש השנה 'עקידת יצחק לזרעו היום תזכור'.

קומט אויס לפי זה אז די גאנצע תורה שבעל פה איז נאר דורך דעם כח פון יצחק, וועגן דעם הייסט דער נסיון "עקידת יצחק" צו דערמאנען דעם כח פון תורה שבעל פה וואס אויף דעם האט דער אויבערשטער כורת ברית געווען מיט די אידן.

רבינו: דער מאמע ז"ל אין ברך משה (פרשת וירא עמ' צ"א) רעדט אויך ארום ביי דעם ענין פון די עקידה די גרויסקייט פון מקיים זיין תורה שבעל פה און דברי סופרים, אז פאר יצחק איז געווען גרינג דער נסיון העקידה ווייל ער האט

17 רבינו שליט"א הוזיך בדרשתו הג"ל דברי הקדושת יום טוב (לאשתו: את ה) דלכאורה אמאי אמר קרא "והאלוקים ניסה את אברהם" הלא יצחק בן י"ז שנה היה ובוודאי היה בידו למנוע את עצמו ואעפ"כ מס' עצמו לשחיטה כאשר ציוה ה' ולמה תלה הכתוב נסיון זה רק אצל אברהם ולא אליו, אך הענין הוא כי אברהם אבינו מודל אהבתו לשמים לעשות רצון קונו בהקריב בנו יחידו לעולה תמימה, הוליד גם בלב בנו יחידו התעוררות להקריב עצמו לעולה אשה ריה נחוח לה', והם שאחרי שצוה עליו הקב"ה שלא לשחוט את בנו לא עשה דבר בפעל ממש, אבל אהבה וזשאר גם אחרי כן במי יחידו וברצונו אחריו, שום המה ימסרו נפשם ומאדים לה', עי"ש בדברי.

והנה כי כן - המשיך רבינו - כי האש של המסירות נפש שהדליק דו"ו מרן רביה"ק זלה"ה כאן במקום הזה בדרשתו הידועה בדברים חוצבים להבות אש, לא היתה רק לפי שעה, אלא היא נצחי לדורות עולם "א גשאלדיגע ציבור אידן דאבן זיך דאס מקבל געווען עליהם ועל בניהם און פאר די קומענדיגע דורות ביז ביאת הגואל, מסירות נפש אויף דעם ענין", עכדה"ק.

דאס געהערט פון זיין מאטן אברהם אבינו וואס דאס איז בבחינת תורה שבעל פה.

הרב"צ: דער רבי האט אויך דערמאנט ביי די דרשה די מעשה פונעם ישמח משה אין שינאווא אז ער האט מרגיש געווען די קדושת המקום.¹⁸ די מעשה איז געדרוקט אין די הקדמה פון ישמח משה אויף נ"ך, דער לאפאשער רב רבי משה דוד ז"ל שרייבט דארט די מעשה.

רבינו: דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים ברענגט אויך עמליכע מאל די מעשה (כאבני זכרון אות עב, ובמאמר קדישין אות לד).

א מעשה מוז דאך זיין אמת, אז מ'מאכט אליין א מעשה מוין נישט, א תורה קען מען אליין מחדש זיין, אבער א מעשה קען מען נישט אליין מחדש זיין.¹⁹

18 רבינו שליט"א הוזיך בדרשה הג"ל גם את העובדא שסיפריהו"ט לב ששמע מפיו קדשו של ק"ו הישמח משה זלה"ה, שבהיותו אבד"ק שינאווא יצ"ו, התפלל בהחדש שהתפלל בו הגאון הקדוש מוה"ר שמעלקא זלה"ה ורבינו הקדוש הנועם אלימלך זלה"ה, ונפל עליו פתאום בליל שבת קודש אימה ופחד גדול עד סוף השבוע, ובשבת קודש שאחר זה בא בלבו אהבה ותשוקה נפלאה, וידע כי מתת אלהים הוא מכה קדושת המקום שהתפללו עליו הצדיקים, עכדה"ק.

19 דעם שרביה"ק בעל דברי יואל דיבר הרבה פעמים גד אל שדו מספרים גוומאות וסיפורים שונים ומשונים על צדיקים, וכפי שכורב בספרו הק' ויואל משה (מאמר א' סי' קפ"ה) וז"ל: "וחסרי תבונה מתחשבים עם סיפורי מעשיות שרובם ככולם שקרים וכזבים ומשתנים מפה לפה בשינויים מן הקצה אל הקצה ואם אלו השקרים נכתבו אח"כ בספר סופרים שהוא ספר תורה, וכבר כתב הרמב"ם באגרת תימן על איזה ענין שהולק עליו ונ"ל שראוי לך לדעת שהדברים האלה וכיוצא בהם שוא וכזב ולא יהיה לך לראיה לפי שתמצאם כתובים בספרים שהמכזב כמו שהוא מכזב בלשונם מכזב בקולמוס ואין זה נמנע עליו", עכלה"ק

ומפורסם העובדא שסיפר רבינו בעל דברי יואל ז"ל, שכאשר היה עוד ילד הצטרף אל אביו כשנסע למרחץ, ופעם תחת אחד השיחים כשדיבר עם האצנים שהיו שם, ראה והבחין איש אחד מסתובב משוקע במחשבותיו הי' נראה לו שהאיש הג"ל הוא עובד ה' אשד דבוק בעבודת ה' ומסתובב אנה ואנה שקוע בדביקותו בה, לפתע נגש האיש הג"ל לרבינו ושאלו אם הוא רוצה לשמוע סיפור יפה מהבעש"ט הק' והתחיל לספר את סיפורו, וכל הציבור שעמדו שם שמעו בקשב רב את הסיפור שלא שמעו עד עתה, וכאשר שאלו היכן ומתי היה המעשה הלז, והא השיב להם, והאמינו לו כי כל הסיפור היה מודיך לפי הזמן והמקום ולא חששו כלל שהסיפור היה אינו נכון, ואז אמר להם האיש שזה עתה כדה כל הסיפור מלבן, ורבינו שאלו מה שמן, ואמר ששמן הוא "יונה קרעל" - הפטיד רבינו - שברכות הימים ראה הרבה ספרים מסופרי צדיקים של יונה קרעל הג"ל. וכאשר היו מספרים לרבינו מעשיות שלא היה להם מקור, היה מרגלא בפומיה לומר "ס'אין יונה קרעל'ס מעשיות"...

שי"ר וקול תודה

כאותות הערכה והוקרה, נביע בזאת השורה, ברכת מז"ט בשפה ברורה, קדם ידידיו החשוב המפורסם לעוז ולתפארה, עובד את ה' ביראה טהורה, הוא הגבר חוקם עולה של תורה, בהתמסרותו הנפלאה והנאמנה חשיבה כאורה, למען ההגלות כולליו המעמירה, עמד לימין מורינו הגה"צ ראש ישיבתנו שליט"א במיטב תבונה ורוח מסורה, להרחבת גבול הקדושה בקרב קהילתנו המפוארה, פעלו הכבירים והברוכים המה לראשו עטרה, ה"ה

העסקן החשוב רב פעלים לתורה ולתעודה

מח"ד יחזקאל ראמער הי"ו

מנהל כוללנו הק'

לגל השמחה השוויה בעינו
בהולדת הבן ני"ו

תהי נא ברסותינו לראשך עטרה, שתזכה לגדלה ולחנכה על מבועי התורה, ותרווה ממנה ומכל יו"ח תענוג ונחת מתוך שמחה ואורה, וזכות פעולותיך בימי הרבים יעמח לך על כל צעד ושעל, ועל הכל תתברך בשפע קודש משמי מעל, בשכר התמסרותך העצומה בהגהלת הכולל, ולימוד התורה דרכים יזקף לזכותך, לטוב לך כל ימי חיך.

כ"ד אסיוי התודה וברכה,
העברכים בהודאה והעירנה

רבני ולומדי הכולל

הרב"צ: איך האב געהאט א רעבישע מעשה ביי רבי שלום אליעזרל אין ראצפערט, מ'האט מיר אנגעטראגן א שידוך מיט א א גרויסן עושר און א אדם חשוב מאוד, ס'איז מיר זייער געפעלן, ווייל ער האט געזאגט אז איך וועל קענען בלייבן ביים לערנען - דער טאטע האט שוין דעמאלטס נישט געלעבט - אבער מיין ברודער האט נישט געוואלט איך זאל מאכן דעם שידוך, צוליב די גרעניצן פון די צוויי מדינות, זענען מיר געפארן אויף שבת שקלים קיין ראצפערט, מוצאי שבת בין איך אריין מיט מיין ברודער, און איך האב פארגעלייגט דעם שידוך, רופט זיך אן רבי שלום אליעזרל "ס'איז נישט פאר דיר", רוף איך זיך אן "רבי, פארוואס?", האט ער זיך געבייזערט "א רבי'ן פרעגט מען נישט".

אגב, ווען רבי שלום אליעזרל איז געקומען צו אונז אויף א שבת, דעמאלטס איז געווען זייער געפערליך צו זאגן "יצאנו פורקניה" אין די שוהלן, און א חסידישע שוהל איז נישט געווען דארט, האבן די ראשי הקהילה מיטן רב באשלאסן אז אזוי ווי דער דברי חיים'ס וזהו איז דא, וועט מען דעם שבת דאווענען נוסח ספרד.

א' הנוכחים: דער צאנזער רב ווען ער איז געווען ביי די שוהל פון די רמ"א, האט ער יא געדאוונט נוסח אשכנז. **רבינו:** דעם רמ"א'ס שוהל איז עפעס אנדערש, ס'איז ידוע אז דארט האט מען מקפיד געווען אויף נוסח אשכנז. **וברבו רבינו:** דער אויבערשטער זאל העלפן מ'זאל זיך זעהן מתוך שמחת הלב מיט אלעם גוטן.

והעניק לרבינו את ספרו "פתחי מהרה"

ודיברו משיטת הדי"ח שעל המדרגה שעומדים בשעת הטבילה יהיו ברוחב שהיה עליו שיעור מקוהואף שרבו החולקים על זה מ"מ ידוע שהרבה גאונים וצדיקים עשו כשיטת הדברי חיים ונפרדו לשלום

20

ע"י בס' אלה מסעי (ש"י) מה שסיפר רבינו בעל ברכמשה'עשהה שם לפני המלחמה עם דודו כ"ק דה"צ רבי משולם וזשא מראצפערט, והבעל תפילה נגש למנחה עם טלית על ראשו כמנהג בני אשכנז גם בימות החול ולתפילת ערבית הסיד הטלית מעל הראש ולבש ספאד"ק.

ויש לציין מה שמביא בס' הג'ל שהביה"נ הנקרא "דעם רמ"א'ס שוהל" נבנה ע"י ר' ישראל אביו של הרמ"א ז"ל, והרמ"א בהקדמות ספרו "תורת העולה" כותב וז"ל: אני משה בן לא"א מורי הפרנס הנדיב אשר נדבה רוחו לבנות מקדש מעט בנין מפואר בית אלוקים אשר שם נהלך ברגש ישראל שלי"ט, ט"כ"ל.

הר"ר עמרם פרידמאן "בדרך משה" דהספד סאטמאר

ע"ש כ"ק רבינו הקדוש מ"ט מרן משה בן הגה"ק רבי חיים צבי זיעעוועכ"א

קרית יואל - במ ברק

המטרה: להכניא הלוואות גדולות בתשלומים נוחים ביותר לאנ"ש שהגיע זמן כלולות בניהם בשעתו

"ברכת מזל טוב"

הננו משגרים ברכת מדיט חמה ולבבית לאנ"ש החשובים כל אחד בשמו יבורך

הרה"ח ר' משה יוחנן קליין שליט"א

חבר וועד קק עזר נישואין

לנישואי בנו ביום רביעי בלאנדאן

הרה"ח ר' שלמה זלמן גראס שליט"א

ולחתנו הרה"ח ר' אברהם שמואל פינקלשטיין שליט"א

לאירוסיו בנו, נכדו הבה"ח אלימלך נ"ץ תלמידי ישיבתינו

הרה"ח ר' עזריאל שווארץ שליט"א

לאירוסיו בתו

הר"ר חיים פינקלשטיין חי"ו

ולאביו הרה"ח ר' אברהם שמואל פינקלשטיין שליט"א

להכנס בנו, נכדו הב' משה נ"ץ לעול התורה והמצוות

הרה"ח ר' יחזקאל ראטער שליט"א

חבר הנהלת המוסדות

ולאביו הרה"ח ר' משה יעקב ראטער שליט"א

ולחתנו הרב ר' דוד יואל ווייס שליט"א

להולדת בנו, נכדו - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הרב ר' יחיאל מיכל אברהם פרידמאן שליט"א

ולאביו הרה"ח ר' הלל פרידמאן שליט"א

ולחתנו הרה"ח ר' יצחק אייזיק דאווידאוויטש שליט"א

להולדת בנו, נכדו - השלום זכר בבית מדרשינו בשיכון

הר"ר יואל הערשקאוויטש חי"ו

ולאביו הרה"ח ר' שמוחה הערשקאוויטש שליט"א

ולחתנו הרה"ח ר' יוסף צבי גרינבערגער שליט"א

להולדת בנו, נכדו - השלום זכר בביתו קרעטשניף רח' השל"ה

"נפש חי"

ע"ש הרבנית הדיקת
פרת חי' מיוזליש ע"ה
בת מרן רבינו משה זי"ע
נלבית חי' שבת תשנ"ג
☆ ☆ ☆

"חסדי מנחם משה"

ע"ש
ר' מנחם משה גאנץ
חי'
ב"ר דוב זי"ע
נלבית חי' מנחם אב תשנ"ב
☆ ☆ ☆

"תהלה לדוד"

ע"ש ר' משה דוד
טעלער זי"ע
ב"ר יחזקאל שמואל חי'
נלבית ר'א תשרי תשס"ח
☆ ☆ ☆

"אב"ן ישראל"

ע"ש ר' אברהם נתן
בערנאט זי"ע
ב"ר ישראל זי"ע
נלבית חי' חשון תשנ"ז
☆ ☆ ☆

"ציון לנפש חיה"

ע"ש ר' בן ציון בענט
חי' ב"ר ישראל בני זי"ע
נלבית חי' שבת תשנ"ג
חזרת פרת חי' ע"ה
ב"ר חושע זי"ע
נלבית ר'א סיון תשנ"ה
☆ ☆ ☆

"חסדי בא"ר"

ע"ש ר' אלכסנדר
בענט זי"ע ב"ר עזרא זי"ע
נלבית חי' ניסן תשנ"ז
חז' פרת רייזל ע"ה
ב"ר אפרים זי"ע שערן
נלבית חי' טבת תשנ"א
☆ ☆ ☆

"משאת חיים"

ע"ש ר' חיים גרין זי"ע
ב"ר מרדכי מנחם זי"ע
נלבית חי' בא אדר א' תשס"ח
חזרת פרת אלטע
שינדל ע"ה
ב"ר משה אליהו זי"ע
נלבית חי' ניסן תשס"ג

"חסדי שלמה זלמן"

ע"ש ר' שלמה זלמן זי"ע
בן ר' מרדכי ווירצבערגער זי"ע
נלבית חי' כסלו תשס"ב
☆ ☆ ☆

"חסדי ישראל יעקב"

ע"ש ר'
ישראל יעקב אייזנבערגער זי"ע
נלבית חי' אדר תשנ"ז
ואביו ר' נתן נטע ב"ר מנחם
פענדל זי"ע ב"ר חנוך תשנ"ה
ואביו פרת דינה ע"ה
ב"ר יעקב ישראל חזיו זי"ע
נלבית חי' כסלו תשנ"ג
☆ ☆ ☆

"חסדי שמואל וחנה"

ע"ש
ר' שמואל זאב לעוו זי"ע
ב"ר יעקב דוב זי"ע
נלבית חי' תשרי תשנ"ח
חז' פרת חנה ע"ה
ב"ר חיים משה זי"ע
נלבית חי' יב חשון תשנ"ז
☆ ☆ ☆

"אנש" חי"

ע"ש
ר' אביגדור פרידמאן זי"ע
ב"ר נחמ"י זי"ע
נלבית חי' שבת תשנ"ג
חז' פרת חנה לאה ע"ה
ב"ר יעקב פוענקל פ"ה זי"ע
נלבית חי' אלול תשס"ג
☆ ☆ ☆

"צבי"א מר"ם"

ע"ש ר'
צבי אלימלך געלבמאן זי"ע
ב"ר אברהם זי"ע
נלבית חי' אלול תשנ"ט
חז' פרת בריינדל ע"ה
בת ר' מרדכי מנחם זי"ע
נלבית חי' תמוז תשנ"ט
☆ ☆ ☆

"אפרון נמטי"א"

ע"ש ר'
שמעון דאקא זי"ע
בן ר' שניאור זלמן זי"ע
נלבית חי' מנחם אב תשנ"ח
☆ ☆ ☆

"זכרון חיים צבי"

ע"ש ר' חיים צבי שווארץ זי"ע
ב"ר חנוך איתמר פ"ה זי"ע
נלבית חי' כסלו תשנ"ה
☆ ☆ ☆

"ממכון שבתו"

השגח"ו

מפעל "קמחא דפסחא"
שע"י קהל יטב לב ד'סאטמאר
קרית יואל - בני ברק

טייערע ברידער

החלצו חושים ושאו ידיכם קודע
העלפט ארויס מיט א ברייטע שטיצע
צו באלייכטן אויף יו"ט פסח הבעל"ט
הונדערטער שטובער פון אנ"ש אין ארה"ק

ווען איר וועט זאגן ביים הייליגן סדר נאכט די ווערטער
כל דכפין ייתי וייכול, כל דצריך ייתי ויבסח
וועט איהר קענען אינזינען האבן די ארימע משפחות פון ארץ ישראל

אין זכות פון באלייכטן
אידישע שטובער
וועט איהר זוכה זיין
צו א לעכטיגן תמיד
ונזכה לאכול מן הזבחים
ומן הפסחים בביאת
גוא"צ במהרה בימינו אמן

רישט איין אין
א זכות משפחה

מיטן סכום פון
בלוץ 180 דאלער

האט איהר די זכיה
אויסצואלן דעם יו"ט פסח
פאר א היימישע משפחה
מענ"י אר"י

מה נשתנה ?

וואס איז דער "קמחא דפסחא יד
חסד" אנדערש דאס יאר פון אלע
אנדערע יארן ?

- די נידעריגע מצב הכלכלה
אין א"י...
- דאס וואוקס פון די נצרכים
ליידער וועלכע דארפן
באקומען דורך אונזערע
קמחא דפסחא...

חסידי סאטמאר

צו וועמען זאלן מיר זיך ווענדן אויב נישט צו איין ?!

געדענקט !!!

מיטן סכום פון \$ 180

האט איר די זכיה צו מחיה זיין א משפחה אויף יו"ט פסח

מה נשתנה
הלילה הזה
מכל הלילות